

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Marianne Tapanainen

LIITO-PROJEKTIN JULKAISUN TAITTOSUUNNITTELU:
HAASTEENA LUKIJAN KIINNOSTUKSEN HERÄTTÄMINEN

Viestinnän koulutusohjelma

2007

LIITO-PROJEKTIN JULKAISUN TAITTOSUUNNITTELU:
HAASTEENA LUKIJAN KIINNOSTUKSEN HERÄTTÄMINEN

Tapanainen, Marianne Emilia
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Liiketalous, matkailu, tietojenkäsittely ja viestintä Pori
Viestinnän koulutusohjelma
Syyskuu 2007
Nurmi-Rantanen Kirsi
UDK: 655.06, 655.3.026, 655.26

Sivumäärä: 56

Avainsanat: Graafinen suunnittelu, taitto

Opinnäytetyön aiheena oli suunnitella ja taittaa julkaisu Satakunnan ammattikorkeakoulun ja Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikön yhteishankkeelle, LIITO-projektille. Tavoitteena oli saada aikaan sekä kiinnostava, miellyttävä että myös luettavuudeltaan vaivaton julkaisu.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli LIITO-julkaisun suunnitteluvaiheista kertomisen lisäksi koota tausta-aineiston avulla yhteen niitä taittосуunnitteluun liittyviä asioita, jotka saavat meidät kiinnostumaan julkaisusta ja kokemaan sen miellyttävänä. Tällaisia asioita voidaan ajatella olevan sekä muista erottuva koko, laadukkaat ja sisältöön sopivat paperivalinnat, houkutteleva kuvitus, harmoninen värinkäyttö, selkeä typografia että myös tasapainoinen sommittelu.

Opinnäytetyö toteutettiin teoriaa ja käytäntöä yhdistävänä toimintatutkimuksena, jossa suunnittelijan omia pohdintoja tukivat eri kirjallisuuslähteistä poimitut alan teoriat. Esi-
teltyjen asioiden tarkastelu tapahtui empiirisesti ja siinä painottuivat erityisesti havainnointi sekä aineiston keräämis- ja analyysimetodit.

DESIGNING THE LAYOUT FOR THE LIITO-PROJECT PUBLICATION: THE CHALLENGE OF ROUSING THE READER'S INTEREST

Tapanainen, Marianne Emilia

Satakunta University of Applied Sciences

School of Business, Tourism, Business Information Systems, Media and Communication Pori

Degree Programme in Media and Communication

September 2007

Nurmi-Rantanen Kirsi

UDC: 655.06, 655.3.026, 655.26

Number of Pages: 56

Keywords: Graphic design, layout

The subject of the scholarly thesis was to design and do a layout for a publication for the joint venture of Satakunta University of Applied Sciences and the Pori Unit of Turku school of Economics, called LIITO-project. The aim was to produce both an interesting, pleasant and also easily readable publication.

The purpose of the scholarly thesis was to introduce the phases of the designing process of LIITO publication, but also to gather those factors of layout design that rouse our interest in the publication and that we experience as appealing. Such factors can be a distinguishable size, good quality and content-fitting choices of paper, attractive illustration, harmonic use of colour, clear typography, as well as a well-balanced layout.

The scholarly thesis was executed as a theory and practise combining functional study, in which the theories of the field from different literary sources supported the designer's own reasoning. The analysis of the introduced subjects was done empirically, emphasizing particularly the observation and collection- and analysis methods of the material.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmät	6
1.2	Raportin kulku	7
2	LIITO-PROJEKTI	8
2.1	LIITO-projektin julkaisu	8
2.2	Julkaisun suunnittelun toimeksianto	9
3	KIINNOSTAVA JULKAISU	10
3.1	Taustalla vaikuttavat asiat	11
3.1.1.	Kohderyhmä	12
3.1.2.	Budjetti	12
3.1.3.	Asiakkaan tahto ja tavoitteet	13
3.1.4.	Suunnittelijan omat resurssit	14
3.1.5.	Aikataulu	14
3.2	Kiinnostavuutta herättävät tekijät	15
4	KOKO JA MUOTO	16
4.1	Alkupohdinta	17
4.2	Päätökset	18
5	PAPERIN LAATU	19
5.1	Tarjouspyynnön paperivalinnat	20
5.2	Lopulliset päätökset	21
6	KUVITUS	21
6.1	Kuvituksen kohteet	22
6.1.1.	Julkaisun kannen kuvitus	23
6.1.2.	Julkaisun sisäsivujen kuvitus	23
6.2	LIITO-julkaisun kuvitus	24
6.2.1.	Kansikuvitus	24
6.2.2.	Kuviot	27
6.2.3.	Muut kuvat	29
7	VÄRIT	30
7.1	Yleistä teoriaa värien harmoniasta ja miellyttävyydestä	31
7.2	LIITO-julkaisun värien valinta	32
7.2.1.	Kannen värit	33

7.2.2. Sisäsivujen väritys	35
8 TYPOGRAFIA	37
8.1 Otsikkotasojen typografiset valinnat	38
8.2 Leipätekstin typografiset valinnat	41
8.3 Rivien muodostuminen	42
9 SOMMITTELUSTA	45
9.1 Tyhjän tilan hyödyntäminen	47
9.1.1. Kannen ilmavuuden luominen	47
9.1.2. Sisäsivujen ilmavuuden luominen	48
9.2 Vierukset	49
10 LOPUKSI	50
10.1 Yhteenveto	50
10.2 Oman suunnittelutyön pohdinta	52
LÄHDELUETTELO	54

LIITTEET

Liite 1: Ihmissiluettien asettelu puun muotoon

Liite 2: Esimerkki luvun ensimmäisen ja viimeisen sivun ilmeestä

Liite 3: Värisuunnitelmat vihreä-, sini- ja oranssisävyisestä puusta

Liite 4: Värisuunnitelmat sinisävyisestä puusta mustalla taustalla sekä
oranssisävyisestä puusta tummanharmaalla taustalla

Liite 5: LIITO-julkaisu PDF-tiedostona

1 JOHDANTO

Millaiseksi koemme mielenkiintoisen julkaisun? Onko se tietyn muotoinen? Tuntuuko sen paperimateriaali erilaiselta kuin muiden julkaisujen? Kaipaammeko siltä näyttävää kuvitusta? Haluammeko sen olevan erityisen värikäs? Kiinnitämmekö huomiomme tyylikkäisiin tekstivalintoihin? Vai onko se mahdollisesti sommittelultaan omaa silmäämme miellyttävä?

Tällaisia kysymyksiä sekä niiden vastausvaihtoehtoja tulee kulkemaan koko raporttini taustalla pohtiessani sitä, miten julkaisujen suunnittelijat voisivat tehdä julkaisustaan sellaisen, joka herättäisi katsojiensa ja etenkin kohderyhmänsä mielenkiinnon.

Hafrén ja Trout (2003) käsittelevät teoksessaan ”Erilaistu tai kuole” erilaistumisen tärkeyttä nyky-yhteiskunnassa. Pk-yritysten liiketoimintaohjauksen kehittämishankkeen, LIITO-projektin, toimeksiantona saamani julkaisun suunnittelu- ja taittotyön kautta pyrinkin esittelemään tapoja, joiden avulla niin korkeakoulun tuottamasta tieteellisestä perusjulkaisusta kuin mistä tahansa muustakin painotuotteesta voidaan saada visuaalisin keinoin muista erottuva sekä samalla myös kiinnostava ja lukemaan houkutteleva teos.

1.1 Tutkimusongelma ja tutkimusmenetelmät

Painotuotteen taitto ja suunnittelu on opinnäytetyöaiheena melko käytetty. Tutkiessani Satakunnan ammattikorkeakoulussa tehtyjä painotuotteen visuaalista suunnittelua koskevia opinnäytetöitä totesin kuitenkin, että useissa oli keskitytty ainoastaan oman projektin kuvaamiseen. Tämän havainnon tehtyäni halusin löytää omaan raporttiini jonkin varsinaisen tutkimusongelman, jota voisin lähteä selvittämään. Päädyin ongelmaan, joka näytti vaativan vastausta: Miten julkaisusta voitaisiin tehdä sekä tarttumaan houkutteleva että samalla myös miellyttävän näköinen ja luottavuudeltaan hyvä?

Julkaisuja on visuaaliselta ilmeeltään monenlaisia, ja monenlaisin keinoin voidaan samalla myös katsojien mielenkiinto herättää. Olennaista on kuitenkin painottaa, ettei kiinnostavuus tarkoita samaa kuin miellyttävyys: Julkaisun on oltava näyttävän ulkoisen ilmeen lisäksi myös pidempää katselua kestävä, helposti luettava ja käsiteltävä. Tutki-

mukseni tarkoituksena onkin keskittyä löytämään tie mahdollisimman hyvännäköiseen ja miellyttävään julkaisuun, sillä tämä on kuitenkin julkaisun suunnittelijoiden määrän-pää: kokonaisuudeltaan miellyttävästä julkaisusta voi itse tekijäkin olla ylpeä.

Opinnäytetyöni on toteutettu teoriaa ja käytäntöä yhdistävänä toimintatutkimuksena, jossa otan omien pohdintojeni tueksi alan teorioita eri kirjallisuuslähteistä. Teoriatausta on kerätty niin graafisen alan perusoppaista kuin tiettyyn alan erityispiirteeseen, esimerkiksi väreihin, keskittyvistä teoksista. Tarkoitukseni on koota tämän tausta-aineiston avulla yhteen niitä julkaisun suunnitteluun liittyviä asioita, jotka saavat meidät kiinnostumaan julkaisusta ja kokemaan sen miellyttävänä. Esittelemieni asioiden tarkastelu tapahtuu empiirisesti ja siinä painottuvat erityisesti havainnointi sekä aineiston keräämis- ja analyysimetodit.

1.2 Raportin kulku

Aloitan opinnäytetyöni kirjallisen osan esittelemällä yleisesti LIITO-projektin, jonka julkaisu päättyi opinnäytetyökseni hankkeen projektipäällikön etsiessä Satakunnan ammattikorkeakoulun viestinnän opiskelijoista suunnittelijaa ja taittajaa projektin loppuraporttia täydentävälle julkaisulle. Opinnäytetyöaiheen vielä puuttuessa ja aiheen koskettaessa juuri omaa viestinnän alan kiinnostuksen kohdettani olin valmis ottamaan haasteellisen työn vastaan.

Projektin kuvailusta etenen kertomaan niistä asioista, jotka vaikuttavat julkaisun kiinnostavuuteen ja huomion herättävyyteen. Tätä seuraavissa luvuissa esittelen tarkemmin nämä kiinnostavuutta herättävät seikat: koon ja muodon, paperin laadun, kuvituksen, värit, typografian sekä muut sommittelulliset asiat. Kaikkien näiden osa-alueiden taustalla kulkee koko ajan ihmissilmää miellyttävän kokonaisuuden luominen.

Läpi raportin tulen heijastamaan niin omia pohdintojani kuin taustateorioistakin saamia tietoja suunnittelemani LIITO-projektin julkaisun eri tekovaiheisiin. Lisäksi otan esiin muutamia Satakunnan ammattikorkeakoulussa tehtyjä julkaisuja, joiden ulkoiseen ilmeeseen otan kantaa tausta-aineistoon verraten.

2 LIITO-PROJEKTI

LIITO-projekti oli syksyllä 2004 alkunsa saanut hanke, jonka rahoittajina toimivat Euroopan Sosiaalirahasto ja Satakunnan TE-keskus. Varsinaisen toteuttamisen suunnittelivat ja toteuttivat Satakunnan ammattikorkeakoulu sekä Turun kauppakorkeakoulun Porin yksikkö. (Jullenmaa, Nurmi & Puolamäki 2007, 6.)

Projektin tavoitteena oli kehittää pk-yritysten liiketoiminnan ohjausta ja sähköistä asiointia, tukea aluekehitysvaikutusta sekä tiivistää korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Olennaisimpia tavoitteiden saavuttamiseen käytettyjä kehittämisvälineitä olivat yritysten tarpeiden mukaan muokatut valmennusohjelmat sekä yritystasolla tapahtunut ohjaus. (Jullenmaa 2007.) LIITO sai päätöksensä taittamani Yhteistyöllä kasvuun -julkaisun tul-tua painosta keväällä 2007.

2.1 LIITO-projektin julkaisu

LIITO-projektin loppuraporttia täydentämään kaivattiin julkaisu, joka ottaisi projektin tavoitteita ajatellen laajemman, teoreettisemman ja enemmän eteenpäin suuntaavan näkökulman. Julkaisun tarkoitus oli esitellä projektissa saatuja kokemuksia, tutkimus- ja kehittämisaiheita sekä tulevaisuuden haasteita, ja tällä tavoin antaa ehdotuksia ja ajattelemisen aihetta sen lukijoille. (Jullenmaa 2007.)

Julkaisun kirjoittajina toimivat tutkimusjohtaja Kimmo Nurmi, projektipäällikkö Marja-Liisa Jullenmaa sekä professori Esa Puolamäki. Lisäksi julkaisun kokonaisvaltaisen suunnittelun osalta mukana olivat myös Satakunnan ammattikorkeakoulun suunnittelija Anne Sankari sekä viestintäpäällikkö Hanna Isoaho.

Luettavuutta helpottaakseni ja nopeuttaakseni käytän tulevissa luvuissa edellä mainituista henkilöistä käsitettä asiakas, sillä he ovat kaikki osaltaan vaikuttaneet siihen, millainen julkaisun ulkoisesta ilmeestä on lopulta tullut.

2.2 Julkaisun suunnittelun toimeksianto

Sain marraskuussa 2006 tiedon LIITO-projektin julkaisun suunnittelu- ja taittotyöstä sähköpostitse asiakkaalta, joka etsi Satakunnan ammattikorkeakoulun viestinnän opiskelijoista halukasta julkaisutaittajaa kirjoittajien tuottamille tekstimateriaaleille. Keskusteltuamme ensin sähköpostitse suunnittelijalle annettavasta työnkuvasta, alkoivat varsinaiset tapaamiset asiakkaan kanssa.

Alkuvaiheen keskusteluissamme painottui lähinnä LIITO-projektin ydinidea. Tapaamisten aikana pyrinkin omaa tulevaa työtäni ajatellen selvittämään mahdollisimman tarkasti sen, millaisesta projektista on kysymys, ja mikä oma työnkuvani tulisi projektissa olemaan. Tarkkojen kuvailujen avulla voisin saada itse aikaan parhaan mahdollisen lopputuloksen, joka yhdistäisi tekemäni taiton ja muiden hoitaman tekstisisällön. Oman roolin selvittäminen on tärkeää myös siksi, että tällöin kukaan ei oleta kenenkään tekevän mitään, mikä ei hänen toimenkuvaansa ole sovittu kuuluvan (Ikävalko 1995, 19).

Sovimme, että sisältömateriaalin tuottaisivat kokonaisuudessaan julkaisun kirjoittajat Marja-Liisa Jullenmaa, Esa Puolamäki sekä Kimmo Nurmi. Asiakas kertoi materiaalin koostuvan tekstistä sekä muutamista kuvioista, ei kuitenkaan kuvista. Oma osuuteni olisi luoda heidän Microsoft Wordissa kirjoittamilleen teksteille ja samassa ohjelmassa suunnittelemlleen kuvioille ympäristö, joka sekä täydentäisi omalla tavallaan asiasisältöä että toisi julkaisulle lisäarvoa kiinnostavalla ja tarttumaan houkuttelevalla ulkoasulla. Työnkuvaani ei sisältyisi siis millään tavalla itse tekstinsisällön muokkaaminen, vaan ainoastaan sen luettavaksi saattaminen taiton suunnittelun keinoin – samalla tavoin kuin tehtäväni ei olisi kuvioden sisällön muuttaminen vaan niiden selkiyttäminen visuaalisen suunnittelun kautta.

Alkuvaiheessa keskustelimme asiakkaan kanssa alustavasti myös minulle, tulevan julkaisun taittajana, olennaisista asioista, kuten julkaisun mahdollisesta laajuudesta, muodosta, papereiden paksuuksista sekä värisyydestä. Budjetti oli jo tässä vaiheessa tiedossa, mutta painolaitosten tarjoukset eivät. Kaikki oli siis toistaiseksi vielä arvailujen ja alustavien, melko hatarien suunnitelmien varassa. Toivoimme kuitenkin julkaisun kiinnostavuutta ajatellen saavamme ainakin nelivärijulkaisun, jonka avulla voisimme saada

aikaiseksi muista vastaavanlaisista julkaisusta positiivisella tavalla erottuvan painotuotteen.

Tehtävänanto oli haastava, sillä en ollut aikaisemmin tehnyt mitään näin laajaa, virallista ja aikataulullisestikin tarkkaan sidottua taittotyötä. Myös projektin budjetti toi mukanaan rajoitteita suunnittelutyölle: Mustavalkoisen taiton suunnittelu tulisi olemaan paljon haastavampaa – varsinkin, kun tarkoituksena olisi saada aikaan huomiota herättävä julkaisu. Otin kuitenkin työn innolla vastaan, sillä antoihan tämä hyvän mahdollisuuden saada kokemusta, näyttää taitoni ja oppia lisäksi samalla lukuisia uusia asioita sekä itse taiton valmistamisesta että myös sidosryhmien kanssa toimimisesta.

Loppuvuosi 2006 seuraavan vuoden helmikuun loppuun saakka kului kirjoittajilla julkaisun tekstiä tuottaessa. Sain kuitenkin muutamia esimerkkejä teksteistä ja kuvioista, joiden avulla pystyin suunnilleen hahmottamaan tulevaa sisältöä ja pohtimaan niiden sijoittelua sekä kuvioden tyyliä. Hahmottaminen tapahtui kuitenkin enimmäkseen vain omassa päässäni, sillä keskeneräisten tekstien sijoittaminen taittopohjaan olisi ollut turhaa työtä.

3 KIINNOSTAVA JULKAISU

Tämän päivän kilpailevassa yhteiskunnassa muista yrityksistä, tuotteista tai palveluista erottumisen tärkeyttä tunnutaan painottavan erityisesti. Esimerkiksi asiakkaan valitessa tuotetta monesta eri vaihtoehdosta tulee hän päättämään sellaiseen tuotteeseen, jonka valinta perustuu erilaisuuteen ja siihen, miten se poikkeaa muista vastaavista tuotteista (Hafren & Trout 2003, 26). Erilaistuminen on tärkeää myös julkaisua suunniteltaessa: lukijan katse olisi saatava houkuteltua juuri oman julkaisun pariin.

Anja Hatva kertoo teoksessaan *Kuvittaminen*, miten ihmisen näkemiin asioihin vaikuttaa suuresti se, mihin hänen tarkkaavaisuutensa suuntautuu. Täten juuri kiinnostavuutta herättämällä voidaan ohjata katsojan silmiä. Kiinnostuvuuteen Hatva taas mainitsee vaikuttavan niin sisällölliset kuin ulkoisetkin tekijät. (Hatva 1993, 51.)

”Sisällöllistä kiinnostavuutta pitävät yllä esimerkiksi kertomuksen tai kuvan juoni, se mitä kuvassa tapahtuu. Ulkoista kiinnostavuutta antavat kuvan muodolliset tekijät, esimerkiksi kirkkaat värit, sommittelun erikoisuus ja huomioarvo.” (Hatva 1993, 51.)

Vaikka Hatva keskittyy tekstissään ainoastaan kuvien kiinnostavuuteen, voidaan hänen määritelmänsä laajentaa käsittämään myös kokonaisen julkaisun kiinnostavuutta: Myös julkaisun taittosuunnittelussa käsitellään hänen mainitsemiaan kuvia, värimaailmaa sekä sommittelua.

On kuitenkin aluksi painotettava sitä, ettei pelkkä huomion herättäminen kerro siitä, että julkaisun suunnittelu olisi hyvä ja toimiva. Huomiota voidaan herättää monilla asioilla, kuten kirkkaan räiskyvillä väreillä tai vaikkapa shokeeraavalla kuvituksella. Tällaisia valintoja ei kuitenkaan pidetä usein hyvännäköisenä tai tyylikkäänä, vaan paremminkin halpana ja epätoivoisena keinona saada huomio kyseisen tuotteen tai palvelun pariin.

Jotta julkaisu olisi kiinnostava myös pidemmälle luettaessa, tulee sen samalla olla myös miellyttävä ja helppolukuinen. Sekä oman julkaisusuunnitteluni että tämän raportin kohdalla pyrin keskittymään vain sellaisen huomiota herättävän suunnittelun käsittelemiseen, jota voisi samalla pitää niin hyvännäköisenä, luettavuudeltaan toimivana kuin miellyttävänäkin.

3.1 Taustalla vaikuttavat asiat

Lukijan positiivisen huomion kiinnittämistä ei saavuteta pelkällä pintapuolisella suunnittelutyöllä. Luodakseen mahdollisimman kiinnostavan julkaisun on suunnittelijan syvenyttävä tarkastelemaan myös taustalla vaikuttavia asioita: Mikä on julkaisun kohderyhmä ja mitä se julkaisulta hakee? Mikä on julkaisulle varattu budjetti ja mitä sillä on mahdollista saada aikaan? Kuka on asiakas ja mitä se haluaa julkaisullaan sanoa? Mitkä ovat omat resurssit ja mihin asti omat tiedot ja taidot riittävät? Miten paljon aikaa julkaisun suunnitteluun on varattu?

3.1.1. Kohderyhmä

Minkä tahansa suunnittelutoiminnan jokaisessa vaiheessa on muistettava huomioida se tärkein asia: kohderyhmä. Myös huomion herättämisen kohdalla on olennaista keskittyä juuri sen halutun kohderyhmän ajatusmaailmaan – siihen, mitä he haluavat nähdä ja mihin kiinnittää oman valikoivan katseensa. Kohderyhmä voi hakea julkaisulta esimerkiksi selkeyttä ja vaivatonta luettavuutta tai toisaalta vaikkapa hyvälaatuisia kuvia ja visuaalista panostusta.

Kohderyhmän tarpeet huomioimalla ja tästä saatuja tietoja hyväksi käyttämällä voidaan esimerkiksi saada aikaan tunne laajasta yhteenkuuluvuudesta, ja toisaalta kohderyhmän rajautuessa pieneksi voivat ryhmään kuuluvat tuntea olonsa ainutlaatuisiksi, suuresta joukosta valituiksi (Lyytikäinen & Riikonen 1998, 8). Parhaimmillaan voidaan päätyä siihen tilanteeseen, jolloin kohderyhmän ajatuksia (”pitäisikö ostaa?”), tunnetiloja (”haluaisin ostaa”) ja jopa toimintaa (”ostan”) voidaan ohjailla.

Oman työni kohdalla kohderyhmänä toimivat pk-sektorista kiinnostuneet tutkijat ja yritystoimintaa kehittävät toimijat (Jullenmaa ym. 2007, 6). Yrittäjähenkisyys ja liiketoiminnallisuus toivat siis oman mausteensa suunnittelutyöhöni.

3.1.2 Budjetti

Toinen suunnittelutyön taustalla jatkuvasti vaikuttava asia on budjetti. Taloudellisten rajoitusten puitteissa on toimittava, oli julkaisun ulkoasun suunnittelija itse mitä mieltä tahansa. Mikäli budjetti vaatii mustavalkoiset sisäsivut, on sellaiset myös suunniteltava ja painettava.

Julkaisun hintaan sisältyvät esimerkiksi sivujen, värien ja kuvien määrä, paperilaatu, painosmäärä sekä painotekniikka (Lyytikäinen & Riikonen 1998, 9). Alhainen budjetti vaatii asiakasta ja suunnittelijaa päättämään, mihin näistä seikoista voitaisiin panostaa enemmän ja minkä panostaminen olisi puolestaan jätettävä vähemmälle

Oli budjetti miten suuri tahansa, on sen sallimista asioista osattava ottaa kaikki irti: myös esimerkiksi mustavalkoisesta taitosta tai edullisia paperilaatuja sisältävästä julkaisusta voidaan tehdä mielenkiintoinen ja näyttävä. Vaikka budjetti rajoittaisikin suunnittelua omalta osaltaan, ei kukaan kuitenkaan estä suunnittelijaa käyttämästä mielikuvitustaan rajattomasti.

LIITO-projektin budjetti antoi mahdollisuuden mm. koko julkaisun neliväripainamiseen, minkä voi toisaalta nähdä helpottaneen suunnittelutyötä, mutta samalla myös tuoneen lisähaastetta värien valintaan ja hallintaan.

3.1.3 Asiakkaan tahto ja tavoitteet

Kolmas huomioitava asia on tietenkin asiakas. Asiakkaan mielipiteitä on kuunneltava ja niiden rajoissa toimittava – usein myös suunnittelijan mielikuvituksen osalta. Asiakas on tilannut suunnittelijalta työn ja hänellä on täten vastuu koko projektista sekä samalla myös määräysvalta siitä, miltä lopullisen tuotteen tulisi näyttää. Suunnittelija on yleensä kuitenkin alansa ammattilainen, joten hänellä on useimmiten aiheelliset syyt tekemiinsä ja ehdottamiinsa valintoihin. Olennaisena asiana on kuitenkin muistettava, että julkaisu tulee toimimaan tekijöidensä eräänlaisena käyntikorttina.

Julkaisun toteuttamisen taustalla ovat aina myös asiakkaan tavoitteet: Ne syyt, joiden vuoksi asiakas haluaa julkaisun painettavaksi. Tavoitteiden saavuttamisen kannalta on suunnittelijalle tärkeintä saada luotua toimiva vuorovaikutus asiakkaan ja kohderyhmän välille (Koskinen 2001, 28-29).

LIITO-julkaisun suunnittelussa sain ideoida kuvitusta ja väritystä vapaasti tekemällä muutaman erilaisen vaihtoehdon, joista asiakas valitsi haluamansa. Hyvällä yhteistyöllä ja positiivisella asenteella voikin päästä nopeasti eteenpäin ja haluamaansa lopputulokseen.

3.1.4 Suunnittelijan omat resurssit

Yksi taustalla vaikuttavista asioista ovat tietenkin suunnittelijan omat resurssit: ne saatutut tiedot ja taidot, joiden avulla kiinnostusta herättävä julkaisu on mahdollista toteuttaa. Kiinnostavaa julkaisua ei voida saada aikaan ilman jonkun alan ammattilaisen apua – oli tämä henkilö sitten suunnittelija itse tai vaihtoehtoisesti joku, keneltä suunnittelija voi tarvittaessa saada apua suunnittelutyöhön.

Omassa tapauksessani olin saanut kokemusta sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelman opintojaksoilta että omatoimisesta taitto- ja kuvankäsittelyohjelmien käytöstä. Lisäksi sain työn edetessä tarvittaessa apua myös opinnäytetyötäni ohjaavalta opettajalta, Kirsi Nurmi-Rantaselta.

3.1.5 Aikataulu

Liian tiukalla aikataululla on vaikea lähteä suunnittelemaan laajoja ja varsinkaan positiivista kiinnostusta kohderyhmälleen herättäviä julkaisuja. Realistisesta aikataulusuunnitelmasta kiinni pitämällä voidaan huolehtia siitä, että lopputulos on kokonaisuutena toimiva. Hyvän aikataulutuksen ansiosta julkaisun suunnittelijalla on aikaa ottaa selvää asiakkaan ajatuksista ja luoda niistä ehdotuksia, joiden perusteella lähdetään etenemään.

Aikataulusuunnittelussa on muistettava ottaa huomioon, että useimmiten virheitä tapahtuu juuri kiireisen aikataulun vuoksi. Myöskään työn jälki ei nopean työtahdin saattelemana ole välttämättä niin hyvä kuin mitä suunnittelija ja/tai asiakkaat ehkä itse toivoisivat. (Toro 1999, 60-62.)

LIITO-projektin julkaisun suunnitteluun ja tekoon oli varattu ensimmäisissä asiakastapaamisissa käytyjen keskustelujen perusteella sopiva aika. Alussa sovittu aikataulu kuitenkin venähti hieman tekstien valmistumisen viivästyessä, mutta julkaisu saatiin kuitenkin painosta ajoissa. Julkaisun suunnittelijana en kuitenkaan voi sanoa tämän melko kiireisen aikataulun vaikuttaneen lopputulokseen, sillä tärkeimpänä pitämääni kannen suunnitteluun oli kuitenkin varattu tarpeeksi aikaa.

3.2 Kiinnostavuutta herättävät tekijät

Julkaisun mielenkiintoisuus riippuu ensinnäkin tietenkin sen tekstisisällöstä: Miksi haluaisimme tutkia lähemmin julkaisua, jonka sisältö ei ole kiinnostava?

Lukijan sanotaan kuitenkin hahmottavan julkaisusta ensimmäisenä yleisilmeen, toisena kuvat, muut elementit sekä tekstit nopeana silmäilynä, minkä jälkeen hän halutessaan keskittyy vasta yksityiskohtaisempaan tarkastelemiseen (Laukkanen & Niinikangas 2001, 68). Koska yleisilmeen hahmotus sekä kuvien ja teksteistä yleensä varsinkin otsikoiden tarkastelu tapahtuu siis ensimmäisenä, on elementtien sommittelulla ja visuaalisella ilmeellä hyvä mahdollisuus johdattaa lukija etenemään kohti tekstin lukemista.

Sisällön kiinnostamattomuutta voidaankin siis nähdä korvattavan sellaisilla ulkoisilla tekijöillä, jotka herättävät tuon mielenkiinnon ja saavat aikaan joko pelkkää julkaisun selailua tai parhaimmillaan jopa sen lukemista. Kiinnostavaa tekstisisältöä voidaan puolestaan tukea mielenkiintoisella tai mahdollisesti jopa kokeilevalla ja haasteellisella taitolla – saahan sisältö jo itsessään lukijan tarttumaan julkaisuun. Kokeilevaakin taittoa suunnitellessa on kuitenkin aina muistettava julkaisun mahdollisimman vaivaton luettavuus.

Koska en itse voinut vaikuttaa LIITO-projektin julkaisun tekstisisältöön, oli tehtävänäni panostaa sen ulkoasuun niin, että se herättäisi ihmisten positiivishenkisen mielenkiinnon, mutta samalla myös heijastaisi sen asiasisältöä. Keskittyessäni itse pelkkään julkaisun taittoon, en ota tässä opinnäytetyössäni sen enempää kantaa tekstisisältöön tai sen vaikutukseen huomion herättämisen osalta.

Erilaisten julkaisujen, kuten esimerkiksi sanomalehtien, kirjojen ja irtolehtimainosten, kiinnostavuus riippuu asiasisällön lisäksi monesta muustakin seikasta, joihin päätin itse erityisesti panostaa omassa suunnittelutyössäni. Näitä mielenkiintoa herättäviä asioita ovat julkaisun muoto ja koko, paperivalinnat, värien käyttö, sisällön kuvittaminen, typografiset valinnat sekä sommittelu.

Edellä mainittuja huomion kiinnittämiseen ja kiinnostuksen herättämiseen liittyviä seikkoja otan lähempään tarkasteluun seuraavissa luvuissa. Lukujen järjestys perustuu siihen

järjestykseen, jossa asiakkaan kanssa LIITO-projektin julkaisua suunniteltaessa keskustelimme sekä myös siihen järjestykseen, jossa teimme lopulliset päätöksemme.

4 KOKO JA MUOTO

Julkaisun kokoa ja muotoa pohtiessa on syytä vastata seuraaviin kysymyksiin: Millaiseen käyttöön julkaisua ollaan tekemässä? Millainen teknologia ja painoalusta painolaitoksella on käytössään? Millainen huomioarvo julkaisulle halutaan antaa? Miten taloudellista julkaisun painaminen tulee olemaan? Miten jakelu tullaan hoitamaan? Miten julkaisua on mahdollista käsitellä? Yhtenä tärkeimpänä asiana tulee kuitenkin huomioida se, onko julkaisua tarpeeksi vaivatonta lukea. (Koskinen 2001, 62.)

Koosta ja muodosta riippuu, miten hyvin julkaisu erottuu esimerkiksi kirjaston hyllystä, useiden muiden teosten keskeltä. Täten julkaisun paksuudella, korkeudella sekä selkeyksen värityksellä on suuri vaikutus sen näkyvyyteen. Myös kiinnostavat, poikkeavat fonttivalinnat voivat kiinnittää katsojan huomion.

Arkkipainokoneet valmistetaan paperistandardien mukaisten kokojen pohjalta, minkä vuoksi A4-, A5-, B4- ja B5-kokoisia julkaisuja suositetaan niiden edullisempien hintojen vuoksi (Koskinen 2001, 62). Myös Satakunnan ammattikorkeakoulussa aikaisemmin tehtyjä julkaisuja selatessani havaitsin niiden olevan paria poikkeusta lukuun ottamatta lähes järjestelmällisesti pystysuuntaiseen B5- tai A4-kokoon painettuja. Lisäksi suurin osa muista koulumme tekniikan ja liiketalouden kirjastossa sijainneista eri korkeakoulujen julkaisuista olivat paperistandardien mukaisiin kokoihin painettuja.

Kiinnostavuutta herättäväksi julkaisuksi voidaan kokonsa ja muotonsa puolesta sanoa yksinkertaisesti sellaista julkaisua, joka poikkeaa muista. Muista erottuminen ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti sen miellyttävyyttä ja vaivatonta luettavuutta. Esimerkiksi toisesta reunastaan kaarevaksi muotoiltu julkaisu ei pitkään selatessa olisi helppokäyttöinen, vaikkakin kiinnittäisi huomionamme helpommin kuin standardien mukaiset julkaisut. Pahimmillaan myös lukeminen saattaa hankaloitua julkaisun kokoa ja muotoa muokatessa.

Koska tarkoitukseni oli saada LIITO-projektin julkaisu erottumaan muista, päätin jo heti koon ja muodon osalta pyrkiä tähän tavoitteeseen huonontamatta kuitenkaan sen luettavuutta.

4.1 Alkupohdinta

Päästessämme asiakkaan kanssa yhteisymmärrykseen omista työtehtävistämme aloimme keskustella julkaisun konkreettisesta ilmeestä. Tutkimme muutamia Satakunnan ammatikorkeakoulussa aikaisemmin tehtyjä julkaisuja, joiden avulla pystyimme esittämään omia mielipiteitämme selkeämmin: Sitä, mitä emme ainakaan julkaisultamme tahtoisi, ja sitä, mikä näyttäisi aikaisempien julkaisujen perusteella toimivalta.

Värimaailmaltaan positiivisella tavalla poikkeavana toisten julkaisujen joukosta erottui teos Osista kokonaisuuksiin – Kehittäjäorganisaatiot ESR-projektien tukena. Julkaisu oli muodoltaan 21 x 21 cm ja sai kirkkailla värisävyillään aikaan raikkaan ja kiinnostavuutta herättävän ilmeen. Olimme asiakkaan kanssa molemmat sitä mieltä, että niin muodoltaan kuin väriensäkin puolesta tämä vaikutti hyvältä esimerkiltä mielenkiintoisesta julkaisusta. Yksinkertaisuus ja selkeys olivat myös seikkoja, joita molemmat kannatimme. Painoin tämän mieleeni tulevaa työtä ajatellen.

Päädymme keskustelemaan tarkemmin tulevan julkaisumme koosta ja muodosta. Keskustelussa esille tulleita seikkoja olivat esimerkiksi tulevan tekstin määrä, mikä tuolloin oli vielä arvailujen varassa, sekä muista julkaisusta erottuvuus koon ja muodon osalta. Mietimme tässä tilanteessa myös sitä, miten niinkin olennainen asia kuin itse lukeminen sujuisi kunkin koon ja muodon kohdalla.

Julkaisun kokoa ja paperin laatua asiakkaan kanssa pohtiessamme sovimme, että minä suunnittelijana selvittäisin asiaa tarkemmin käymällä tammikuussa 2007 Porissa sijaitsevassa kirjapainossa, Kehitys Oy:ssä, tutkimassa erilaisia vaihtoehtoja. Kirjapainovie-railun tarkoituksena oli siis alustavasti ottaa selvää niistä mahdollisuuksista, joiden perusteella tekisimme myöhemmin tarjouspyyntöemme. Myyntisihteeri Aila Oramaan hyvän palvelun saattelemana sain nähdä erilaisia esimerkkejä sekä koon että paperin laadun osalta, joista jälkimmäisestä lisää luvussa 5.

4.2 Päätökset

Tiesimme jo alkuvaiheessa julkaisun sivumäärän liikkuvan suunnilleen 70-80 sivun välillä. Tästä pystyin päättämään myös sen, miltä julkaisumme tulisi näyttämään hyllyssä muiden teosten välissä. Koska julkaisumme vähäinen sivumäärä kapeine selkämyksineen tulisi huonontamaan sen erottuvuutta, päätin keksiä koon ja muodon osa-alueelta jonkin muun näkyvyyttä parantavan keinon julkaisun ohuutta korvaamaan.

Lukijoiden huomion kiinnittämiseen tähdätessäni päätin, että erottuvuuden kannalta neliön mallinen julkaisu olisi sopiva vaihtoehto. Tällöin se poikkeaisi muista jo pelkästään muodoltaan olematta kuitenkaan olennaisesti standardikokoja kalliimpi. Julkaisu ei olisi kokonsa puolesta myöskään hankalasti luettavissa, kuten esimerkiksi vaakamuotoisen B4-koon kohdalla saattaisi olla. Sovimme asiakkaan kanssa, että sisällyttäisimme tarjouspyyntöön B5-koon lisäksi myös ehdottamani koon 21 x 21 cm. Budjetin sanelemana käyttäisimme lopulta sitä toimivampaa versiota.

Lopullinen koko varmistui saatuaamme vastaukset tarjouspyyntöihimme: Satakunnan Painotuote Oy:n tarjous vastasi tarpeitamme ja oli budjettia ajatellen edullisin vaihtoehto. Tarjouksen perusteella sain myös mahdollisuuden lähteä taittamaan toivomaani 21 x 21 cm -kokoista julkaisua. (Isoaho 26.2.2007.)

Koon puolesta neliön mallisen julkaisun taittaminen tulisi kuitenkin olemaan haastavaa, sillä neliön muotoinen kuva koetaan usein staattisena ja yksitoikkoisena. Toisaalta geometristen muotojen sanotaan kuitenkin myös miellyttävän katsojan silmää. (Huovila 2006, 65.) Päätinkin pyrkiä työssäni tämän staattisuuden ja yksitoikkoisuuden minimointiin ja miellyttävyyden maksimointiin.

Julkaisun sivumäärän liikkeessa epämääräisesti 70 ja 80 sivun välillä päätin aluksi suunnitella taittopohjan 80-sivuiseksi, jolloin ylimääräisiä sivuja olisi helppo poistaa julkaisun loppupäästä. Huolimatta varsinaisten teksti- tai kuvamateriaalia sisältävien sivujen määrästä, tulisi lopullisen julkaisun sivumäärän kuitenkin olla jaollinen neljällä, sillä painoarkit muodostuvat neljällä jaollisista sivuista (Lyytikäinen & Riikonen 1998, 99). Lopullisesti korjattujen teksti- ja kuvamateriaalien viedessä julkaisusta 74 sivua tein jul-

kaisun sisäsivuista neljällä jaollisen 76-sivuisen taiton, jolloin loppuun jäi sopivasti kaksi tyhjää sivua esimerkiksi omien muistiinpanojen kirjoittamista varten.

5 PAPERIN LAATU

Paperin valinnalla on suuri merkitys julkaisun lopulliselle ilmeelle eikä sen valitseminen ole yksinkertainen asia. Mahdollisimman erottuvan julkaisun luodakseen onkin suunnittelijan hyvä keskustella painon tai muiden alan ammattilaisten kanssa siitä, mikä olisi paras vaihtoehto käytettäväksi juuri oman julkaisun kannessa ja sisäsivuilla.

Valintatilanteessa on otettava huomioon paperin neliömassa, paksuus, sileys, valkoisuus, läpinäkyvyys, kiiltävyys ja väri (Lyytikäinen & Riikonen 1995, 106). Jokainen edellä mainituista tuo oman osuutensa siihen, miten hyvältä tai huonolta julkaisu painosta tullessaan näyttää. Mikäli esimerkiksi opasiteettiartvot ovat liian matalat, on paperi liian läpinäkyvää kaksipuolista painamista ajatellen. Jos taas paperi on liian valkoista tai kiiltävää saattaa sen lukeminen kirkkaassa valossa hankaloitua merkittävässä määrin.

Paperivalinnan osalta on olemassa tiettyjä suosituksia, joita käytetään yleisesti painotuotteissa. Esimerkiksi pelkästään tekstiä sisältävien kirjojen sisäsivuiksi suositellaan yleensä päällystämättömien, 70-90 g/m² -painoisten papereiden käyttöä. Päällystetyn paperin ollessa ohuempaa ja läpikuultavampaa on valittava painavampi paperi, 90-115 g/m². Vuosikertomuksiin ja muihin kuvia sisältäviin julkaisuihin puolestaan soveltuvat paperit, joiden paksuus liikkuu välillä 90-170 g/m². Pehmeäkantisten julkaisujen kannessa suositetaan yleensä paksuudeltaan noin 250 g/m² päällystettyä paperia. (Toikkanen 2003, 30-31.)

Paperin valinnan vaikutukset ulottuvat tuotteen ulkonäöstä niin painojälkeen, käyttöominaisuuksiin, kustannuksiin kuin ihmisten saamiin mielikuviinkin (Ikävalko 1995, 144). Paperivalinnalla voidaan siis myös osaltaan näyttää, miten korkeatasoisesta ja hyvännäköisestä julkaisusta on kyse. Esimerkiksi päällystämätön, ohut paperi tuo mieleen edullisten painokustannuksien hyödyntämisen ja tätä kautta myös koko painotuotteen tekijän halvan ilmeen, kun taas päällystetty, sileä ja hieman paksumpi paperi voi antaa kuvan huolehditusta ja korkeatasoisesta imagosta. Tämän vuoksi valinnassa on siis oltava

erityisen tarkka, sillä vaikka julkaisun suunnitteluun olisi panostettu, vie huono paperilaatu siltä kuitenkin yllättävän paljon huomiota.

5.1 Tarjouspyynnön paperivalinnat

Kehitys Oy:n Aila Oramaan opastuksella sain konkreettisen tuntuman siihen, millaiset paperit voisivat olla sopivimpia suunnittelemaamme julkaisuun.

Tähtäimenäni oli saada mahdollisimman alhaisen läpinäkyvyyden omaava, mattapintainen sekä sopivanpaksuinen paperi sisäsivuille lukemisen helpottamiseksi. Kehitys Oy:ssä esitellyistä muutamista paperi-, esite- sekä kirjaesimerkeistä päättelin, mitkä voisivat oman julkaisumme kohdalla toimia parhaiten. Tutkimieni esimerkkien perusteella päädyimme sisäsivujen osalta laittamaan tarjouspyyntöömme päällystetyn 130-grammaisen Multiark silk -paperin. Valitsemamme paperin paksuus ja mattapintaisuus ovat juuri sopivat suunnittelemini värillisten kuvioiden näkyvyyden ja tekstin luettavuuden parantamiseksi (Toikkanen 2003, 31).

Kansimateriaaliksi olin alustavasti suunnitellut sellaisen tarpeeksi vahvan ja paksun kartongin, joka olisi kuitenkin helposti käsiteltävissä eikä siis tällöin esimerkiksi hankalasti taittuessaan vaikeuttaisi lukemista. Esiteltujen esimerkkiteosten poiketessa toisistaan erikokoisina ja -vahvuksina oli hankala päätellä, millainen kansi tulisi olemaan ja miltä se tuntuisi käsiteltäessä omassa julkaisussamme. Kehitys Oy:n neuvojen avulla päätin kuitenkin lopulta sisällyttää tulevaan tarjouspyyntöömme päällystetyn 260-grammaisen Invercote Creato matta -kartongin.

Mikäli budjetti olisi antanut periksi, olisin mielelläni halunnut tutkia tarkemmin myös muita vaihtoehtoja, kuten preeglausta eli korkopainantaa sekä aihiolakkausta, jossa vain tietty kohta painopinnasta on lakattu. Tällaisten tehokeinojen käyttäminen olisi tuonut julkaisullemme hyvinkin erilaisen ja kiinnostusta herättävän ilmeen muihin julkaisuihin verrattuna. Budjetin ollessa rajattu oli kuitenkin keksittävä jotain edullisempaa, mutta silti erottuvaa. Täten päädyin Kehitys Oy:ssä esiteltyyn kanteen tehtävään mattalaminointiin.

Mattalaminoinnin vaikutus tuo kannen pintaan omanlaistaan elävyyttä sekä hienostunutta, käsin kosketeltavaa pehmeyttä. Vain harvoissa tarkastelemissani korkeakoulujen julkaisuissa on käytetty tavallisesta lakasta poikkeavaa päällystettä, mikä ei osaltaan auta niitä erottumaan muista. LIITO-julkaisun kanteen lisätty mattapinta kuitenkin poikkeaa näistä tuomalla hillittyä arvokkuutta sekä näkyvyyttä muiden vastaavanlaisten julkaisujen joukkoon.

5.2 Lopulliset päätökset

Painolaitoksille lähetettyjen tarjouspyyntöjen perusteella painopaikan valinta perustui Satakunnan Painotuote Oy:n tarjoukseen. Yrityksellä ei kuitenkaan ollut tarjota juuri samoja paperilaatuja kuin mitä olimme Kehitys Oy:n opastuksella tarjouspyyntöömme laittaneet, joten pyysimme Satakunnan Painotuote Oy:tä käyttämään heidän vastaavia merkkejään.

Sovimme, että julkaisun sisäsivut painettaisiin 130-grammaiselle Galerie Art Silk -paperille ja kannet 265-grammaiselle Galerie Image -kartongille, joka päällystettäisiin mattalaminoinnilla (Seppälä 13.4.2007).

Silkkimattapintainen Galerie Art Silk -paperi on yleistä esimerkiksi julisteissa sekä muissa korkeatasoisissa mainospainotuotteissa. Monikerrosrakenteinen ja vain toiselta puolelta päällystetty Galerie Image on käyttökelpoinen esimerkiksi kirjankansiin sekä postikortteihin. (Map Suomi Oy 2007.)

6 KUVITUS

Kuvituselementteihin voidaan lukea esimerkiksi yksinkertaiset viivapiirroukset, yksityiskohtaiset sävykuvat, valokuvat tai erilaiset graafiset esitykset, kuten kaaviot ja taulukot. Nämä voidaan vuorostaan jakaa monin eri tavoin, esimerkiksi symbolisiin merkkeihin, kuvasarjoihin, negatiivikuviin tai vaikkapa 3-ulotteisiin pylväskaavioihin. (Hatva 1987, 98-105, 123-124.)

Julkaisun kuvituksella voi olla useita tehtäviä. Ensimmäisen havainnon – yleensä kuvan esteettisyydestä – tehtyämme kuva voi esimerkiksi antaa uusia näkökulmia tekstiin, rikastaa havaintoamme tai vaikkapa esittää jotain, mitä ei voida tekstinä esittää. (Hatva 1993, 47-49.) Julkaisun suunnittelijan olisikin tiedostettava kuvituksen tuoma hyöty: kuvien lisääminen tuo koko teokselle enemmän huomioarvoa ja kasvattaa täten myös sen kiinnostavuutta (Lyytikäinen & Riikonen 1995, 49).

Kuvan valinta ei kuitenkaan saa tapahtua sattumanvaraisesti vaan sen olisi jollain tavalla sovittava tekstisisältöön. Tällöin sen olemassaololla ja sijainnilla on jokin tarkoitus, joka parhaimmillaan tukee tekstiä ja auttaa ymmärtämään sitä paremmin. Kuva voi myös sisältää lukijalle jonkin tärkeän viestin tai sen tarkoitus saattaa olla vain esimerkiksi elävöittäminen tai huomion kiinnittäminen. (Lyytikäinen & Riikonen 1995, 50.)

Kuvituksen kiinnostavuus ei aina ole yhteydessä niiden miellyttävyyteen. Iltapäivälehtien shokeeraavat kuvat kiinnittävät takuulla huomion, mutta emme kuitenkaan yleensä koe niitä millään tasolla miellyttävinä. Julkaisun suunnittelussa ei kannata ottaa sitä riskiä, että lukijat kiinnostuisivat shokeeraavista tai muuten julkaisuun sopimattomista kuvista. Huomion herättäminen on eri asia kuin pidempiaikainen kiinnostavuus: Kiinnostuksen tulisi johtaa siihen, että lukija selailisi julkaisua eteenpäin. Täten myös kuvien kohdalla tulisi huomioida kohderyhmää miellyttävät asiat, jotka kuitenkin samalla liittyisivät julkaisun tekstisisältöön.

Kuvituksen tärkeyden voi havaita erityisesti siinä, mikäli teksti ei itsessään ole tarpeeksi houkutteleva tai jos se on lukijalle liian vaikeaselkoinen. Tällaisissa tapauksissa kuvitukseen on erityisesti panostettava.

6.1 Kuvituksen kohteet

Kuvitusta on sen suuren huomioarvon vuoksi kannattavaa käyttää sekä julkaisun kannessa että sisäsivuilla. Kannen kuvan tulisi houkutella katsoja lukemaan julkaisua ja sisäsivujen kuvituksen olisi varmistettava lukijan kiinnostuksen säilyminen.

Kuvitusta suunnittelevan olisi otettava huomioon erityisesti se, missä järjestyksessä lukija näitä julkaisussa käytetyt kuvat havaitsee. Tätä pohtimalla voidaan myös asettaa tietty arvojärjestys sille, mihin suunnittelijan tulisi esimerkiksi kiireisen aikataulun paineessa panostaa eniten ja mihin toisaalta vähemmän. Suurin panostamisen tarve on sillä kuvala, minkä lukijan katse ensimmäisenä kohtaa, kun taas sellaisen kuvan voidaan nähdä kaipaavan vähiten panostusta, jonka lukija näkee viimeiseksi. Tämän teoriani perustan siihen, että kuvituksella on hyvä mahdollisuus saada lukija houkuteltua julkaisun pariin, ja mitä aikaisemmin hän mielenkiintoista ja houkuttelevaa kuvitusta havaitsee, sitä pidemmälle hän myös todennäköisimmin julkaisua lukee. Korostaisin kuitenkin sitä, että parhain tulos saavutetaan tietenkin panostamalla koko julkaisun kuvitukseen.

6.1.1 Julkaisun kannen kuvitus

Julkaisuun tarttuessaan lukija kiinnittää huomionsa ensimmäisenä julkaisun kanteen, mitä voidaan täten pitää tärkeimpänä huomion herättäjänä. Kansi on julkaisun paketti: Se julkaisun osa, joka lukijan ostamis- tai lukemishaluun eniten vaikuttaa (Ikävalko 1995, 141). Kannen tehtävänä on olla mahdollisimman houkutteleva, jolloin sen avulla on mahdollisuus saada julkaisuun tarttunut tutustumaan myös sen sisältöön.

Lukijan huomio voidaan kiinnittää esimerkiksi kuvituksessa käytetyllä miellyttävällä symmetrialla tai yhtä hyvin huomiota herättävällä epätasapainollakin (Fredriksson 1996, 28-30). Ensimmäinen vaihtoehto voidaan kuitenkin pahimmassa tapauksessa käsittää laimeaksi ja tylsäksi, toinen taas ärsytystä herättäväksi vaihtoehdoksi. Suunnittelijan ja asiakkaan on yhdessä pohdittava, mikä juuri heidän julkaisunsa kohdalla olisi se sopivin tie kohderyhmän positiivisen huomion kiinnittämiseen ja miellyttävien mielikuvien luomiseen.

6.1.2 Julkaisun sisäsivujen kuvitus

Kannen tehtävän toteuduttua on julkaisun sisällön vuoro pitää lukija kiinni julkaisun parissa. Ellei tekstisisältö itsessään ole tarpeeksi houkutteleva, ei pelkkää mustavalkoista

tekstimateriaalia sisältävä taittokaan anna lukijalle riittävää mielenkiintoa jatkaa julkaisun selailua.

Vaikka asiakkaan antama sisältömateriali ei alun perin sisältäisikään minkäänlaisia kuvia, kannattaisi suunnittelijoiden ehdottaa asiakkaalle taiton ilmettä piristävien kuvituskuvien liittämistä julkaisuun. Näiden kuvien ei välttämättä tarvitsisi olla esittäviä valokuvia, jotka vaatisivat jonkinlaisen yhteyden tekstisisältöön. Kuvituskuvat voivat olla esimerkiksi jokaisessa luvussa eri väreillä tai vaihtoehtoisesti mustavalkotaitossa eri harmaasävyillä toisistaan erotettuja kuvioita aukeamien laidoilla.

Jo tällainen pieni ja lähes vaivaton panostaminen voi auttaa erottumaan muista julkaisuista ja pitämään samalla lukijan kiinnostusta yllä.

6.2 LIITO-projektin julkaisun kuvitus

Eri korkeakoulujen tekemiä julkaisuja tutkiessani huomasin etenkin tieteellistä tekstiä sisältävien julkaisujen usein vaikuttavan yksitoikkoisilta ja etäisiltä jo pelkästään niiden sisältämän mustavalkoisen tekstimateriaalin vuoksi. Mikäli niihin oli sisällytetty kuvioita tai taulukoita, olivat nekin liian usein joko mustavalkoisia tai muuten ulkonäöltään muista grafiikoista erottumattomia. Kuvamateriaalin ollessa vähäistä tai olematonta voi suunnittelija sitä kuitenkin itse halutessaan tuottaa. Näiden ajatusten pohjalta lähdin suunnittelemaan LIITO-projektin julkaisun kuvitusta.

6.2.1 Kansikuvitus

Julkaisun kansi oli suunnittelutyöni ensimmäinen ja kiireisin vaihe. Etukannen täytyi olla viimeistään 14.2.2007 valmis, jolloin se ehdittäisiin saada Helsingin, Hämeen, Satakunnan, Turun sekä Savonian ammattikorkeakoulun yhteiseen julkaisuluetteloon.

Kannen suunnittelua varten oli asiakkaalta saatava ensin selville kaikki tarvittava julkaisun sisällöstä, että kansi sopisi tyyliään kirjoittajien tuottamaan tekstiin. Ongelmaksi muodostui se, ettei julkaisuun tuotettu teksti ollut vielä tuolloin valmis. Kiireisen aika-

taulun vuoksi oli toimittava pelkästään kirjoittajien laatimien alustavien otsikkosuunnitelmien pohjalta.

Tammikuisessa tapaamisessamme asiakkaan kanssa oli olennaista miettiä jonkinlainen työotsikko koko julkaisulle, jonka perusteella voisin samalla itse päästä kannen suunnittelussa vauhtiin: Mielestäni olisi kuitenkin tärkeää, että otsikon ja kannen välillä olisi jokin yhteys.

Myös Lyytikäinen ja Riikonen (1998) huomauttavat Painotuotteen suunnittelu -oppaassaan, ettei kuvitusta tulisi käyttää pelkästään sen vuoksi, että sille on olemassa tila, vaan koska sen avulla voidaan antaa esimerkiksi lisätietoa, uusi näkökulma tai herättää huomiota. Täten myös kuvan valinnassa olisi oltava tarkka, sillä kuva tulisi omalta osaltaan toimimaan tekstin sävyttäjänä – samoin kuin kuva tekstin (Lyytikäinen & Riikonen 1998, 49-50.)

Saman tapaamisen aikana asiakas keksi julkaisulle lopullisen otsikon: Yhteistyöllä kasvuun. Alaotsikko sen sijaan muokkautui myöhemmin ”Vahva liiketoimintaosaaminen satakuntalaisten korkeakoulujen ja pk-yritysten yhteisenä tavoitteena” -vaihtoehdosta lyhyemmäksi ja käytännöllisemmäksi ”Liiketoimintaosaamista Satakuntaan” -versioksi.

Koska suunnitteluni perimmäinen idea oli korostaa julkaisun kiinnostavuutta, en julkaisun otsikon nimestä huolimatta halunnut päätyä mihinkään perinteiseen ”palapelin rakentamiseen” tai ”yhteistyötä käsi kädessä” -tyyppiseen ratkaisuun. Kaipasin kanteen sellaista ideaa, joka ei olisi välittömästi nähtävissä, vaan johon vaadittaisiin hieman pidempää tarkasteluaikaa.

Richard Stanley (Stanley ym. 2000, 197) mainitsee, miten ihmisäivot pyrkivät jatkuvaan signaalien etsimiseen kaiken ympäröivän hälyn seasta. Myös omana tähtäimenäni oli saada aikaan jotakin, joka saisi julkaisuun tarttuneet katsomaan kantta hetken ja etsimään tuon keskeisen signaalin – oivaltamaan itse, mistä kannen kuvituksessa on kyse.

Mielestäni tällaisella oivaltamisen voimalla voi olla yllättävän suuri vaikutus ihmiseen: Olemme tyytyväisiä, kun meille annetaan mahdollisuus löytää ja havaita itse jotakin, mikä ei ole välttämättä ensi näkemältä selvää. Tämä tyytyväisyyden tunne taas saa ai-

kaan sen, että olemme samalla tyytyväisiä myös oivalluksen aikaansaaneeseen tuotokseen – tässä tapauksessa siis taittamaani julkaisuun.

Näiden ajatusten pohjalta ja sanaparia ”yhteistyöllä kasvuun” miettimällä sain yllättävän nopeasti idean puusta, joka muodostuisi erilaisissa asennoissa olevista ihmissiluettihahmoista. Hahmot tulisivat olemaan sen verran pienikokoisia, ettei niiden olemassaolo olisi itsestäänselvyys vaan tarkkaavuutta vaativan katsomisen tulos.

Stanley jatkaa kertomalla, miten merkityksen löydettyämme emme enää voi olla näkemättä tuota jo havainnoimaamme signaalia. Unohdamme siis täten tuon ympäröivän hälyn, jolloin jäljelle jää vain signaali. (Stanley ym. 2000, 197.) Oman suunnitelmani kohdalla tämä siis tarkoittaisi, että kerran siluettihahmot nähtyään ei lukija voisi niitä enää olla näkemättä: kannen idea on tullut ilmi.

Samaisessa tammikuisessa tapaamisessamme ehdin pohtia jo toteutustapojaakin, ja jaoin ajatukseni myös asiakkaalle. Asiakas vaikutti kiinnostuneelta näkemään, mitä ideasta syntyisi, joten päätin käynnistää koko työskentelyprosessin.

Pyysin avukseni valokuvaajat Tomi Gladin sekä Heidi Valtosen, joista jälkimmäisen studiolla sovimme kuvauksen tammikuun lopulle 2007. Siluettimalleina toimimme kaikki kolme vuorotellen. Tarkoituksena oli saada erinäköisiä siluetteja vaihtamalla jatkuvasti asentoa sekä muuttamalla ulkoisia piirteitämme esimerkiksi asusteita vaihtamalla. Glad ja Valtonen kuvasivat yhteensä noin 180 kuvaa, joista muokkasin Adobe Photoshop CS2:n avulla 130 käyttövalmista mustaa siluettia. Työ oli kuitenkin vasta alussa.

Seuraavaksi vaiheeksi koitui siluettien sijoittaminen puun muotoon. Tämä vaihe vei paljon aikaa ja vaati kärsivällisyyttä. Jokaisen siluetin oli sovittava muodoltaan tiettyyn kohtaan. Hitaasti edeten alkoi puun muoto hahmottua. Asiakkaan toivomuksesta oli oksien muotoa kuitenkin jälkikäteen vielä muokattava, jolloin ne saatiin kurkottamaan enemmän ylöspäin. Lisäksi jokainen siluetti oli lopulta muokattava vielä siten, että niiden ääriviivat näkyisivät sopivassa määrin muokkaamatta kuitenkaan liikaa hahmojen muotoja (Liite 1). Tätä vaihetta seurasi puun värien valitseminen, josta lisää luvussa 7.1.

6.2.2 Kuviot

Kuvioiden, diagrammien ja taulukoiden sisällyttämisellä tekstiin voidaan tieteellisestä julkaisusta saada tekstisisällöltään ymmärrettävämpi, mutta samalla myös houkuttelevampi ja miellyttävämpi. Erilaisilla grafiikoilla saadaan yhdistettyä niiden voimakas viestinnällinen kyky piirrosten kiinnostavuuteen (Parker 1998, 124).

Alusta alkaen kävi asiakkaan kanssa käytyjen keskustelujen osalta selväksi, että tulisin tekemään ja muokkaamaan julkaisun kirjoittajien valmistamat kuviot uudelleen niin, että ne sopisivat suunnittelemaani julkaisun yleisilmeeseen. Alkuperäiset kuviot oli valmistettu tekstin joukkoon Microsoft Wordin tarjoamilla valmiilla muodoilla yksinkertaisen värittömiksi ja liian monissa raporteissa jo ennestään nähdyiksi kulkukaaviotyyleiksi, joten niiden muokkaus oli sekä omasta että myös asiakkaan mielestä tarpeen.

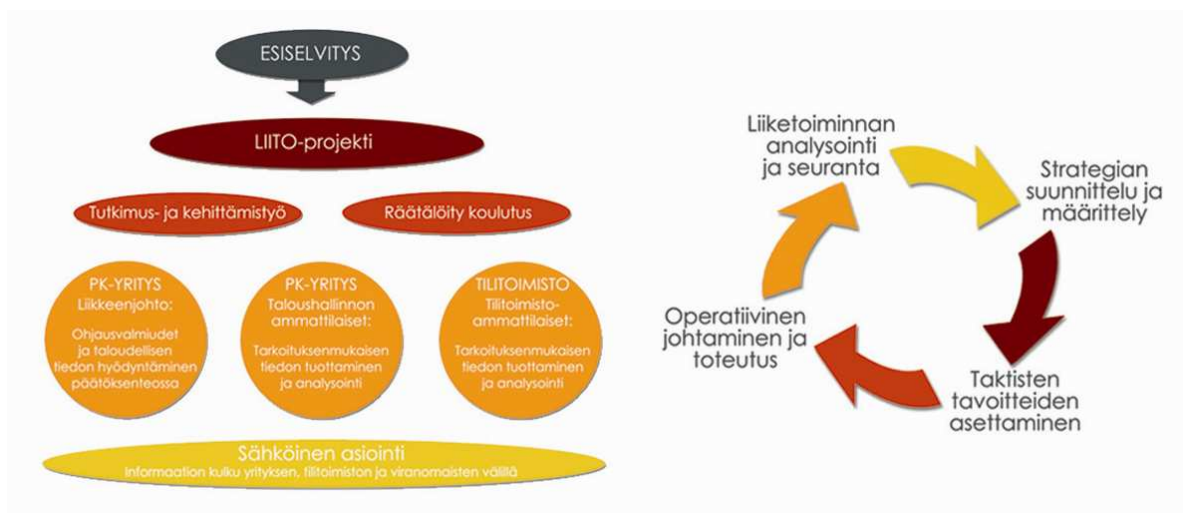
Kuviomateriaali oli lopullisesti valmis samaan aikaan tekstin kanssa. Valmistin kuviot kirjoittajien tekemien alustavien suunnitelmien pohjalta Adobe Photoshop CS2:lla. Kuvioiden tekemisen osalta oli olennaista olla jatkuvassa yhteydessä kirjoittajiin, jolloin alkuperäisistä kuvioista havaitsemani sisällölliset epävarmuudet voitiin nopeasti hoitaa kuntoon.

Anja Hatva (1987) kertoo, miten erilaiset muodot, kuten ympyrä tai kolmio, voidaan ajatella eräänlaisina koodeina, joille voidaan antaa sovittu merkitys. Tällaisten abstraktien muotojen merkitystaustojen ollessa kuitenkin hankalasti muistettavia suosittelee hän vaihtoehtoisesti käyttämään esittävämpiä symboleja. (Hatva 1987, 112.) Koska LIITO-julkaisun kuviot olivat lähinnä kulkukaavioita, joissa muotokoodeille ei ollut tarvetta, oli niissä järkevintä käyttää yksinkertaisia ja selkeitä abstrakteja muotoja.

Kuvioita suunnitellessani halusin välttää perinteisiä suorakaiteenmallisia tekstipohjia, joita käytetään mielestäni liian usein erilaisissa kuvioissa ja kaavioissa. Tämän mielikuvan perusteella päädyin itse käyttämään pyöreämpiä muotoja. Tekstien pituudesta ja niiden kaaviossa sijainnista riippuen tein joko soikeita, ympyröitä tai muuten pyöreäkulmaisia kuvioita. Vastakohtana jyrkille nelikulmaisille kuvioille ympyrät ja elliptiset muodot tuovat julkaisuun jatkuvaa liikettä (”LIITO”), mielenkiintoa (”kiinnostavuus”)

sekä kauneutta (”miellyttävyys”) – juuri niitä seikkoja, joita omassa suunnittelutyössäni tavoittelin (Huovila 2006, 38-39).

Kuvioiden väritys puolestaan riippui tekstin pituudesta, sillä pienikokoista tekstiä olisi vaikeampi lukea värilliseltä kuin valkoiselta taustalta. Jokaiselle tekstin taustana toimivalle muodolle tein lisäksi varjostuksen, mikä sai tämän ikään kuin kohoamaan paperin pinnasta ja elävöittämään samalla koko taittoa.

Kuva 1. Esimerkkejä julkaisun kuvioiden muodosta ja värytyksestä.

Jatkoin samaa pyöreämuotoista teemaa myös sivujen ulkoreunoista löytyvissä kuvioissa. Reunakuvio on laaja avoin kaari, joka ulottuu sivun ylälaidasta alalaitaan ja jonka ulommainen puoli on väritetty kullekin luvulle ominaisella värillä (Liite 2).

Kaaren muoto antaa mahdollisuuden niin eri elementtien yhdistämiseen kuin toisaalta niiden erottamiseenkin. Muodon avulla voidaan myös luoda jännitystä eri osien keskuuteen. (Huovila 2006, 38.) Suunnittelemassani taitossa kaaren avoin puoli osoittaa kohti aukeaman keskustaa, jolloin se ikään kuin kerää sisällön yhdeksi paketiksi.

6.2.3 Muut kuvat

LIITO-projektin julkaisun suunnittelun alkuvaiheessa keskustelimme asiakkaan kanssa siitä, mitä sisäsivuilta voisi kirjoittajien luoman tekstisisällön ja kuvioiden lisäksi löytyä. Selaillessamme Satakunnan ammattikorkeakoulun sekä muiden korkeakoulujen julkaisuja saimme idean lukujen alussa ja väleissä olevista kuvista tai jonkinlaisista kuvioista. Tulimme siihen lopputulokseen, että yhtenäisen ulkoasun kannalta olisi kuvien hyvä olla jatkumoa kannen aiheesta. Saatuaani kannen valmiiksi pääsi siis myös lukujen alussa olevien kuvien ideointi kunnolla alkuun.

Testattuani muutamilla tuttavillani valmistamani kansikuvan taustalla toimivan idean havaittavuutta, huomasin, etteivät ihmishahmot erottuneetkaan puusta kovin helposti. Toiset näkivät siluettimuodot välittömästi, toiset taas eivät havainneet ihmishahmojen olemassaoloa lainkaan. Tässä vaiheessa on huomautettava, etten aluksi vaikuttanut heidän tarkasteluunsa millään tavalla kommentoimalla tai esimerkiksi pyytämällä katsomaan kantta erityisen tarkasti. Vasta sen jälkeen, kun olin saanut heidän ensikommenttinsa, saatoin ehdottaa tarkastelemaan kuvaa syvemmin, jolloin kannen idea kävi lopulta ilmi kaikille.

Tämä lähipiirissä tehty epävirallinen tutkimus tuotti sen havainnon, että sisäsivuilla saattaisi olla tarpeen antaa jonkinlaisia vihjeitä siitä, että julkaisun läpi kulkee oma teemas- sa. Tällöin oli jo helppoa päätyä siihen tulokseen, että olisi parasta käyttää puusta löytyviä ihmissiluetteja erillisinä hahmoinaan lukujen väleissä. Sisäsivujen siluetit saattaisivat parhaimmillaan auttaa lukijaa näkemään niitä myös kannessa, mikä saisi aikaan edellä mainitun oivaltamisen voiman ja sen mukanaan tuoman ilon sekä tyytyväisyyden julkaisuun.

Suunnittelin hahmot aloittamaan kunkin luvun omana sivunaan. Osoittaakseni lukijalle mahdollisimman selkeästi uuden luvun alkamiskohdan päätin hahmon lisäksi sijoittaa samalle sivulle myös suurella kyseisen luvun numeron sekä sen otsikon tekijöineen. Lukujen erottuvuutta toisistaan helpottavat myös lukuotsikoiden taustalla sekä tekstisivujen ulkoreunassa olevat värit, joista enemmän luvussa 7.2. Tällaisen toistuvan kuvitusidean käyttö tuo julkaisuun johdonmukaisuutta ja yhtenäistä linjaa, jota lukijan on helppo ja miellyttävä seurata (Parker 1998, 347).

Ongelmaksi oli muodostua tyhjien sivujen muodostuminen lukujen loppuun, sillä halusin lukuotsikoiden siluettihahmoineen sijoittuvan samalle puolelle kutakin aukeamaa: Koska ensimmäisen luvun otsikkosivu sijoittui aukeaman vasemmalle puolelle, tulisi siis muidenkin lukujen otsikkosivut löytyä aukeamien vasemmalta sivulta. Tämä aiheutti kuitenkin sen, että kolmatta lukua lukuun ottamatta kaikkien lukujen loppuun jäi yksi tyhjä sivu. En kuitenkaan ehtinyt nähdä tätä ongelmana, kun jo aloin ideoida toisia hahmoja, jotka sijoitettaisiin näille tyhjille sivuille ja jotka myös sopisivat kunkin luvun alussa näkyviin hahmoihin. Ideana oli yksinkertaisesti saada kunkin luvun alkuun ja loppuun kannesta jo tutuksi tullut siluettihahmo (Liite 2).

Lukujen alkuun sijoitettujen hahmojen valintaan vaikutti se, että tämän tuli olla seisovassa asennossa. Syy pystyasennon käyttämiseen oli ajatus kunkin hahmon sijoittamisesta sivun sisäreunaan, josta siitä näkyisi vain puolet. Kuvan poikkeavalla rajauksella ja sivun ylittävällä sommittelulla onkin mahdollista tehostaa taittoa sekä joskus myös lisätä dramatiikkaa (Fredriksson 1995, 104).

Kunkin luvun viimeisellä sivulla tuli esiintyä sama henkilö kuin luvun alussa. Viimeisten sivujen hahmojen asento riippui ympärillä olevasta tilasta: Ensimmäisessä, toisessa ja neljännessä luvussa tilaa oli koko sivun verran, jolloin hahmoksi voitiin valita pystyasennossa olevat siluetit. Kolmannen luvun loppuun sen sijaan jäi vain puoli sivua tilaa, jolloin päädyimme kyyristyneeseen hahmoon. Kaikkien lukujen viimeisen sivun hahmot ovat jonkinlaisessa liikkeessä, johon voidaan ajatella sopivan jatkuvan liikkeen tai tähän kyseiseen projektiinkin liittyvä liidon käsite.

7 VÄRIT

Värien käyttöä ei pitäisi koskaan ajatella pelkkänä koristuksena tai jonkin asian - tässä asiayhteydessä julkaisun - kaunistajana. Sen ensimmäinen ja tärkein tehtävä on välittää viestiä ja auttaa lukijaa ymmärtämään viesti paremmin. Värien avulla voidaan esimerkiksi korostaa haluttuja asioita ja saada tällä tavalla lukija kiinnittämään huomionsa olennaisimpiin asioihin oikeassa järjestyksessä. (Lyytikäinen & Riikonen 1995, 56.)

Ihmisten ja värien välisen vuorovaikutuksen voidaan jakaa kahteen osaan: Ensimmäinen vuorovaikutteinen piirre on se, miten ihmiset ilmaisevat tunteitaan ja luonteenpiirteitään värien avulla, ja toinen on se, miten me koemme värit ja miten ne vaikuttavat viihtyvyyteemme, mielialaamme ja tuntemuksiimme. Julkaisun värejä pohtivan olisi siis otettava nämä kaksi vuorovaikutussuuntaa huomioon, sillä niiden tuoman tiedon hyväksikäytöllä on todettu olevan vaikutuksia jopa ihmisten mielialaan ja mielenterveyteen. (Rihlama 1997, 105-106.)

Värien oikeanlainen käsitteleminen julkaisun suunnittelussa on yksi parhaimmista mahdollisuuksista saada julkaisusta näyttävältä ja kiinnostavalta vaikuttava tuote. Värit saavat ihmisissä aikaan tietynlaisia tuntemuksia, mikä olisi tarttumaan houkuttelevan julkaisun suunnittelussa ehdottomasti huomioitava. Väripsykologisia asioita tutkimalla ja käsittelemällä alkoi LIITO-julkaisun värimaailma hahmottua.

7.1 Yleistä teoriaa värien harmoniasta ja miellyttävyydestä

Väriopin keskeisimpänä asiana voidaan pitää väriympyrää, joka koostuu keltaisesta, punaisesta ja sinisestä johdetuista kahdestatoista väristä. Jokaisella värillä on vastavärinsä, joka löytyy ympyrän kaarelta kyseistä väriä vastapäätä. Johannes Ittenin väriympyrää voidaan pitää hyvin perusteltuna, sillä kehän värit on järjestetty esimerkiksi valon spektrin mukaiseen järjestykseen. (Itten 2004, 30-32.)

Kuva 2. Johannes Ittenin väriympyrä.

Johannes Itten kertoo teoksessaan *Värit taiteessa*, miten harmonia syntyy sellaisten värien yhdistelmästä, jotka sekoittuessaan saavat aikaan harmaan. Esimerkkinä tasapainoisesta väriyhdistelmästä hän mainitsee vastavärit. (Itten 2004, 19-20.) Tämän teorian perusteella myös siis esimerkiksi punaisen ja vihreän yhdistelmä olisi harmoninen.

Kaikkia Ittenin harmoniseksi kutsuvia väriyhdistelmiä ei kuitenkaan ole suositeltavaa ottaa sellaisenaan painotuotteensa väreiksi. Esimerkiksi punainen teksti vihreällä taustalla tuo värien välille liian suuren kontrastin. Tämän liiallisen rajakontrastin voi todeta mm. Satakunnan ammattikorkeakoulun uusimmista raporttijulkaisuista, joissa kannen kuva sisältää punaista tekstiä vihreällä pohjalla. Saman lukemista vaikeuttavan värikontrastin voi havaita myös punaisen tekstin ja sinisen pohjan sekä sinisen tekstin ja punaisen pohjan yhdistelmistä (Lyytikäinen & Riikonen 1995, 61).

Josef Albers muistuttaa *Värien vuorovaikutus* -teoksessaan, että harmonisien yhdistelmien miellyttävyys tai epämiellyttävyys riippuu aina esimerkiksi värien määrästä, käytetyistä muodoista, toistosta ja katseluympäristön valaistuksesta (Albers 1991, 55). Lisäisin hänen listaansa vielä kokonaisuudessaan sen taustan ja ympäristön, mihin värit on sijoitettu: Onko kyseessä esimerkiksi taidemaalaus, tienvarsimainos vai tieteellinen julkaisu? Vastavärien käyttö voi kiehtoa ja miellyttää enemmän avaramielisessä taiteessa kuin luettavuuden helppoutta korostavissa julkaisuissa.

Helppolukuisuutta ja miellyttävää ilmettä kaipaavissa painotuotteissa onkin yleensä parempi turvautua muihin keinoihin. Miellyttävämmän väriyhdistelmän luodakseen voi suunnittelija esimerkiksi muuttaa halutessaan värien kylläisyyttä eli puhtautta. Esimerkiksi vastavärien, kuten punaisen ja vihreän, kylläisyyttä vähentäessä voi saada aikaan ihmissilmää miellyttävämmät, yhtenäisemmät värit. Kyllästysarvon nostaminen puolestaan saa sekä vihreän että punaisen erottumaan toisistaan paremmin – jopa silmiä häiritsevään ristiriitaan saakka. (Hornung 2005, 97.)

7.2 LIITO-julkaisun värien valinta

Selaillessani eri korkeakoulujen tekemiä julkaisuja havaitsin myös sen seikan, ettei niissä ollut käytetty tarpeeksi – jos ollenkaan – hyväksi värien suomaa mahdollisuutta luoda

tarttumaan houkutteleva teos. Useimpien julkaisujen kansiin oli kyllä panostettu jollakin tasolla, mutta sisäsivut sisälsivät suurimmassa osassa pelkästään mustavalkoista tekstiä, ja mahdolliset taulukot tai kuviot olivat nekin joko mustavalkoisia tai vaihtoehtoisesti kaksivärisiä.

Tutkittuani tarkemmin pelkästään Satakunnan ammattikorkeakoulussa tehtyjen julkaisujen kansia huomasin, että suurimmassa osassa oli keskitytty lähinnä korkeakoulun omasta logosta löytyneisiin väreihin: vihreään, oranssiin, punaiseen ja siniseen. Lisäksi samaa kuvaa tai ideaa on käytetty useiden julkaisujen pohjana, jolloin julkaisuvalikoimamme perusteella koko ammattikorkeakoulumme yleisilme näyttää yksitoikkoiselta. Tästä esimerkkinä ovat esimerkiksi Satakunnan ammattikorkeakoulun tutkimussarjoihin kuuluvat Mitä teille kuului vuonna 2001 -julkaisu sekä samalla idealla painettu Yrittäjyyden edistäminen ja yrityshautomotoiminta ammattikorkeakouluympäristössä -julkaisu. Molemmissa on käytetty logon värejä samanlaisina merkityksettöminä muotoina.

Muutamissa julkaisuissa oli kuitenkin muutettu kannen värimaailmaa tästä perinteisestä logoväriyksestä poikkeavaksi, mikä tuokin julkaisutarjontaamme positiivista erilaisuutta. Mm. Dialogi – taiteilija opettajana ja oppilaana -julkaisun suunnittelussa oli panostettu väreihin kuin myös Satakunnan ammattikorkeakoulun ensimmäisestä vuosikymmenestä kertovassa Tie Tavoitteisiin -nimisessä julkaisussa. Samoissa teoksissa oli lisäksi huomioitu muista julkaisuista poikkeavat paperimateriaaliset ja typografiset valinnat.

Koko idea oivaltamisen voimasta ja ihmishahmoista koostuvasta puusta lähti tajutessani juuri tämän korkeakoulujen julkaisujen ulkoasujen värittömyyden ja sitä kautta myös niiden etäisyyden, jonka monet niistä jäykällä ulkonäöllään aiheuttivat. Tämän mielikuvani perusteella halusin panostaa erityisesti juuri värimaailmaan. Onneksemme LIITO-projektin budjettikaan ei ollut tätä vastaan vaan salli neliväripainatuksen sekä kanteen että sisäsivuille.

7.2.1 Kannen värit

Puun muodon valmistuttua päädyin värittämään siitä useita vaihtoehtoja, joista esittelin monia myös asiakkaalle. Kolme ydinvaihtoehtoa olivat vihreä-, sini- ja oranssisävyiset

puut (Liite 3), joista muokkasin vielä eri sävyjä asiakkaan toivomusten mukaisesti. Oranssia väriä lukuun ottamatta syynä juuri näiden värien käyttöön oli puhtaasti ainoastaan se, mikä omasta mielestäni näytti hyvältä ja herätti positiivisia tunteita. Oranssi väri sen sijaan sopi juuri tähän kuvaan sillä perusteella, että se taittui puun keskiosaan mentäessä ruskeaan sävyyn, mikä teki puusta juuri puun näköisen. Oranssin värin käyttöön oli myös toinen sopiva syynä: Satakunnan ammattikorkeakoulun liiketalouden puolen tunnusvärinä on oranssi. Julkaisun liiketaloudellista aihetta ajatellen asiakkaat päätyivät lopulta annetuista vaihtoehdoista juuri tähän oranssiin versioon.

Lähetettäessäni asiakkaalle edellä mainittuja puun eri väriesimerkkejä taustana toimi valkoinen väri, joka kuin varkain muodostui kaikkien mielessä siksi väriksi, joka kannen taustana lopulta toimisi. Tajuttuani asian halusin ehdottomasti testata vielä muitakin vaihtoehtoja. Laajan valkoisen taustan valinta olisi riskitön vaihtoehto, mutta tällöin myös melko tylsä eikä erottuisi väreiltään muista vaaleasävyisistä julkaisukansista (Hidde 1987, 141).

Puun sävyihin sopivien taustavärien löytäminen osoittautui kuitenkin hankalaksi, enkä lopulta lähettänyt siitä kuin kaksi eri vaihtoehtoa: tuon jo aikaisemmin lähetetyn valkoistaustaisen version sekä tyylikkyyttä ja arvokkuuttakin kannen ilmeeseen tuoneen tummanharmaan vaihtoehdon. Kokeillessani eri versioita huomasin myös jo edellisessä vaiheessa hylätyn sinisävyisen puuväri vaihtoehdon sopivan mustaan taustaväriin erityisen hyvin, joten lähetin senkin mukaan mahdollisten ahaa-elämysten vuoksi.

Vaihtoehtoja tuli lopulta lähetettyä asiakkaalle edellä mainittujen lisäksi muitakin erilaisia. Yhteistuumin, kaikkien vaihtoehtojen hyviä ja huonoja puolia verraten, päädyimme kuitenkin oranssiin puuhun taustanaan tummanharmaa pohja. Valinta ei kuitenkaan ollut yksinkertainen. LIITO-projektin ohjausryhmä suhtautui aluksi varauksella radikaaliin tummaan taustaan ja osa olisikin kiinnostunut enemmän vihreäsävyisestä kannesta sen kuvataessa paremmin kasvua. Tummanharmaa tausta voitti kuitenkin muut vaihtoehdot sekä ohjausryhmän että omalla kohdallanikin tapahtuneen pitkän pohdinnan jälkeen huomioidessamme, että se ei kaikessa tummuudessaan vaikuta kuitenkaan liian synkältä, minkä toisaalta sinisävyinen puu mustalla taustalla aiheutti (Liite 4). Tummanharmaa värisävy tuntui tuovan arvokkuutta ja juhluvautta etenkin mattapintaiseen kartonkiin yh-

distettynä. Valinta osui kohdalleen myös Ittenin väriharmonisen teorian perusteella, jossa harmaan tuoma tasapaino miellyttää ihmissilmää parhaiten (Itten 2004, 20).

Yksi syy tummanharmaan taustan valintaan oli myös puun vaaleimpien sävyjen erottuminen näyttävästi tummalta taustalta. Valkoisella taustalla siluettihahmot sen sijaan näyttivät hukkuvan vaaleaan pintaan, ja koko kuvan idea olisi tällöin mennyt hukkaan. Viileän tummanharmaan sekä lämpimän oranssin ja kirkkaan keltaisen kontrasti saa huomion kiinnittymään kuvaan ja täten myös sen ihmishahmoihin, mikä tukee oivaltamisen ilon saavuttamista.

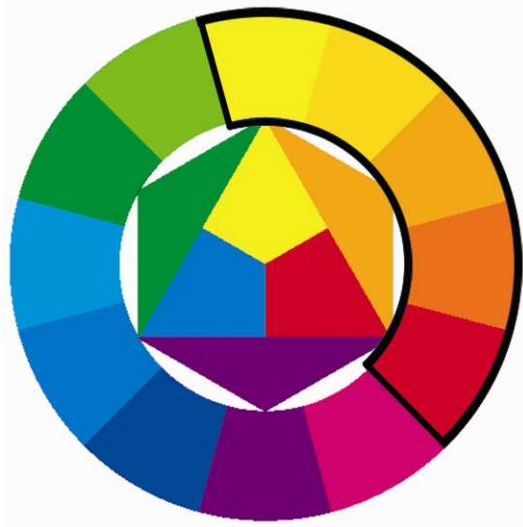
Chijjiwa Hideaki (1987) esittelee teoksessaan *Color Harmony – A Guide to Creative Color Combinations* erilaisia väriyhdistelmiä, joille hän on antanut nimiä, kuten ”kylmä, yl-lättävä, nuorekas ja naisellinen”. Yhdestä hänen väriyhdistelmästään löysin käyttämäni tummanharmaan ja oranssin sekä tummanharmaan ja keltaisen yhdistelmät jotka molemmat kuuluivat otsikon ”silmiinpistävä” alle. (Hideaki 1987.) Nimen perusteella onnistuin siis hyvin päätyämään oikeanlaiseen väriyhdistelmään, sillä olihan tarkoitukseni juuri saada ihmisten huomio kiinnitettyä julkaisuun.

7.2.2 Sisäsivujen värit

Budjetin salliessa neliväripainatuksen myös sisäsivuille oli kaikki värisuunnittelun puolesta mahdollista. Alkuperäisenä ajatuksena oli ottaa kaikki ilo irti tästä mahdollisuudesta, mutta toisaalta vaarana voisi tällöin olla liian kirjava, sekava ja halvannäköinen julkaisu. Siispä päätin tehdä värikkään julkaisun, jossa värit kuitenkin tukisivat toisiaan pitäen julkaisun samalla miellyttävänä ja kohderyhmälleen soveltuvana.

Kuten sisäsivujen kuvituksen, myös sen väriytyksen halusin yhdistää jollain tavalla julkaisun kanteen. Pohdintaa aiheutti kuitenkin se, että värejä kaipaavia lukuja oli julkaisussa neljä, kun taas puussa käytettyjä värejä oli vain kolme. Kannessa käytetyn tummanharmaan lisääminen punasävyisten värien joukkoon olisi ollut liian poikkeavaa, joten päätin lopulta muuttaa puussa käytettyjä värejä luodakseni niistä neljä toisistaan so-pivasti eroavaa värisävyä: tummanpunaisen, punaisen, oranssin ja keltaisen.

Vaikka Ittenin teorian mukaan tämä yhdistelmä ei vastaisi harmonian määritelmää, on se kuitenkin kansantajuisesti ymmärrettävän harmonian käsitteen mukaisesti tasapainoinen ja miellyttävä, sillä värivalinta on tapahtunut ilman voimakasta rinnastusta toisiaan läheisiä värejä käyttäen (Itten 2004, 19).

Kuva 3. Ittenin väriympyrästä käyttämiä värejä.

Rihloma jakaa väriympyrän neljään yhtä suureen sektoriin, joiden avulla hän kuvaa erilaisia väriharmonioiden yhdistelmiä: Yksisävyharmonian kohdalla sopusointua tuovat värien samansävyisyys, lähisävyharmoniaassa niiden lähisävyisyys, keskussävyharmoniaassa yhteinen keskussävy, vastasävyharmoniaassa vastavärit ja yleisharmoniaassa kaikkien sävyjen haasteellinen yhdistäminen. (Rihloma 1997, 86.) Tämän teorian perusteella lähisävyistä koostamani väriyhdistelmän voi siis lukea silmää miellyttäväksi ja harmoniseksi.

Lisäväriksi mm. sisällysluettelo ja loppuun sijoitettavaa tutkimukset-sarjan luettelo varten päätin ottaa mukaan kannesta löytyvän, itsessään jo tasapainoisen tummanharmaan. Julkaisun alussa ja lopussa sen eroaminen lukujen punasävyisistä väreistä ei haittaa – päinvastoin, alku ja loppu erottuvat selkeämmin itse luvuista.

Kuva 4. Kaikki julkaisussa käytetyt värit.

Väripsykologisten positiivisten ominaisuuksien mukaan punaisen sanotaan mm. auttavan ideoiden syntymisessä, oranssin avoimen lämmön ajatellaan tuovan loistokkuutta ja keltaisen sekä kuvastavan että tuottavan iloa. Väreillä on myös negatiiviset puolensa, kuten punaisen henkisen tasapainon ärsyttäminen, oranssin hyökkäävyys ja keltaisen rauhattomuus. (Rihloma 1997, 108-109.) Nämä kuitenkin osoittautuivat lähinnä sellaisten laajempien väripintojen mukanaan tuomiksi haittavaikutuksiksi, joita en itse julkaisussani käyttänyt.

Julkaisun sisäsivujen värisävyjen valintaan johti kannen kuvan väriytyksen lisäksi myös niiden huokuma lämpö, jolla halusin tuoda tieteellistä tekstiä lähemmäksi lukijaa. Lämpimien värisävyjen sanotaan voivan parhaimmillaan sekä kiinnittää huomiota että kohottaa samalla myös motivaatiota (Hideaki 1987, 20).

Käytin näitä neljää punasävyistä väriä niin tekstin joukossa sijoitetuissa kuvioissa kuin myös lukuotsikoiden sivujen taustavärinä sekä jokaisen tekstisivun ulkoreunasta löytyvässä kaarevassa väripalkissa. Jokaisella luvulla oli nyt siis sivun ulkoreunasta löytyvä oma värikoodinsa: luvulla yksi tummanpunainen, luvulla kaksi punainen, luvulla kolme oranssi ja luvulla neljä keltainen. Loput sivut saivat värikseen tummanharmaan. Julkaisua selatessa voikin nähdä ulkoreunan värisävyjen sulavan vaihtumisen tummasta vaaleaan – tai toisinpäin.

8 TYPOGRAFIA

Typografiaksi kutsutaan kirjaintyyppien valintaa sekä niiden vaikutusta viestin luettavuuteen ja ymmärrettävyyteen (Koskinen 2001, 67). Kirjaintyyppillä vuorostaan tarkoitetaan yhtenäiseen muotoon piirrettyä merkistöä, jota arkikielessä kutsutaan fontiksi (Itkonen 2003, 11).

Julkaisulle sopivia ja lukijoita miellyttäviä typografisia valintoja tehdessä on muistettava ottaa tarkasteluun ensinnäkin eri kirjaintyyppien eri vahvuudet, koot, muodot ja leikkaukset sekä niin kirjaintyyppien erottuvuus taustasta kuin myös otsikkotasojen erottuvuus toisistaan. Taitossa huomioitavia typografisia seikkoja ovat myös mm. merkkivälit, sanavälit, rivivälit, rivin pituus, palstan muoto, palstaväli sekä tavutuksen muodostuminen.

(Koskinen 2001, 74; Itkonen 2003, 69-79.) Kaikkia edellä mainittuja asioita on heijastettava juuri siihen omaan suunnitteilla olevaan julkaisuun, ja tällä tavoin estettävä väärin valintojen tekeminen.

Erityisesti juuri typografian kohdalla kiinnostavan julkaisun suunnittelun rinnalla kulkee läheisesti miellyttävyyden ja luettavuuden käsitteet. Kiinnostavuuden ja miellyttävyyden kannalta tärkeimpiä selville otettavia typografisia asioita ovat julkaisun kohderyhmä sekä tekstimateriaalin sijainti. Mikäli esimerkiksi oman julkaisun kohderyhmänä ovat eläkeläiset, on tekstikoon oltava suurempi kuin normaalisti. Jos taas paljon tekstiä sisältävä teos julkaistaan pelkästään painotuotteena, on parempi käyttää päätteellisiä kirjaintyyppejä niiden helpomman luettavuuden vuoksi (Laukkanen & Niinikangas 2001, 60-61).

Typografia voi myös olla jo itsessään kuvitusmateriaalia julkaisulle. Hyvin käsiteltynä ja taitavasti sijoitettuna sen luomaa erilaista ilmettä voidaan käyttää hyväksi etenkin silloin, kun kuvamateriaali on vähäistä. Jos taas kuvia on paljon, on sekavaa ilmettä välttääksään suositeltavampaa jättää liiallinen tekstin kanssa leikittely vähemmälle.

8.1 Kannen ja otsikkotasojen typografiset valinnat

Typografisia valintoja tehdessä on hyvä olla tiedossa kaikki tekstissä käytetyt otsikkotasot, jolloin valituilla kirjasintyypleillä saadaan muodostettua yhtenäinen kokonaisuus. Luettavuuden kannalta on tärkeää saada vaivattomasti otsikkotasojen avulla selvää, mikä niiden arvojärjestys on ja minkä otsikon alle mikäkin tekstiosuus kuuluu. Tämän vuoksi on oltava varovainen, ettei erilaisilla fontti- tai värivalinnoillaan alenna lukemisen tehokkuutta.

LIITO-julkaisussa käytettävien kirjaintyyppien suunnittelu sai alkunsa kannen valmistuksen ohella. Välttääkseni laimeaa typografiaa pääotsikossa halusin keksiä siihen jonkinlaisen korostuskeinon, jolloin vieressä oleva puu ei veisi siltä kaikkea huomiota. Täten päätin poimia otsikosta kasvuun-sanan, jota halusin painottaa sen käsitteen toimiessa koko projektin eräänlaisena päätepisteenä. Itkonen (2003, 81) muistuttaakin Typografian käsikirja -teoksessaan, ettei otsikon sisällön kannalta tarpeettomia sanoja tulisi korostaa liikaa. Korostamisen käyttö otsikoinnissa tulee olla aina jollain tavalla perusteltua.

Ensimmäisenä korostamiskeinona päädyin nostamaan sanaa niin, että se kohoaisi muuttaman asteen ylöspäin sanan loppua kohden, jolloin sanan varsinainen idea korostuisi. Toiseksi päätin lisätä sanaan myös varjostuksen saadakseni siihen elävyyttä. Kolmanneksi erotin kasvuun-sanan muista myös poikkeavalla fontilla ja värillä: Muut etukannen tekstit tein selkeällä valkoisella Century Gothic -fontilla, kun taas kasvuun-sanaa korostin tyylikkäällä oranssilla Vladimir Script -fontilla. Century Gothicin selkeän pyöreisiin muotoihin sopi mielestäni mainiosti Vladimir Scriptin lennokkuus. Lisäksi kasvuun-sanan kohoavan muodon ja fonttivalinnan taustalla voi nähdä projektin nimen idean: LIITO – sana ikään kuin lähtee liitoon (Kuva 5).

Kuva 5. Kannen typografia.

Pitääkseni kannen otsikkoryhmän selkeänä en halunnut kasvuun-sanan käsittelyä enempää muokata otsikkoa. Vaarana olisi tällöin halvannäköinen ja sekava ulkoasu, josta tyylikkyys olisi kaukana. Sen vuoksi tein muut tekstit valkoisella Century Gothicilla: Yhteistyöllä-sanan hieman isompana sen vaatiman suuremman huomioarvon vuoksi, Liiketoimintaosaamista Satakuntaan -alaotsikon hieman pienemmällä ja harvemmalla, sekä tekijöiden nimet pienimpänä.

Sijoittelu sujui nopeasti saatuaani pääotsikon paikoilleen. Alapuolelle sijoitin tarkentavan alaotsikon niin, että sen leveys vastasi pääotsikon leveyttä. Tämän tasauksen vuoksi ja liian suurikokoista alaotsikkoa välttääkseni päätin harventaa kirjainten väliä. Kirjainvälien harventaminen on kuitenkin muotien mukaan vaihteleva tehokeino, jolloin sitä ei tulisi missään tapauksessa käyttää liikaa (Itkonen 2003, 84). Tasapainon ja selkeyden vuoksi päätin erottaa kannen otsikkotasot toisistaan oranssin, yhtä leveän viivan avulla. Tällä

tavalla sain kannen otsikoista yhden selkeästi erottuvan kokonaisuuden. Otsikkoryhmän alapuolelle sijoitin keskitetysti toiseksi kokonaisuudeksi tekijöiden nimet heidän halua massaan järjestyksessä kuvan 5 mukaisesti.

Takakannen kirjaintyyppiä ei ollut etukannen tekemisen jälkeen hankala päättää. Tasapainoisen tuloksen aikaansaamiseksi päätin käyttää samaa turvallista valkoista Century Gothicia, joka olisi helppolukuista vielä tällaisena lyhyenä tekstimääränä. Puun oikeanpuolisen sijainnin vuoksi tein tekstille vasemmanpuolisen liehun, jonka alle järjestin ESR:n, SAMKin, TUKKKin ja LIITOn logot.

Itkonen (2003, 85) suosittelee aloittamaan otsikkotasojen suunnittelun alimmasta väliotsikkotasosta, mikä auttaisi välttämään liian suuriin kirjainkokoihin päätymistä otsikkohierarkian ylimmällä tasolla. Koska LIITO-julkaisun pääotsikon sekä sisäsivujen lukujen otsikoiden kirjaintyyppit olin kuitenkin jo aikaisemmin suunnitellut valmiiksi, oli jäljellä enää kaksi otsikkotasoa toisistaan erotettavaksi.

Molemmissa otsikkohierarkian alimmissa tasoissa käytin julkaisun yhdeksi teemaksi jo muodostunutta Century Gothic -fonttia. Lisäksi kirjaintyyppi esiintyy myös julkaisun värikkäissä kuvioissa. Itse lukuotsikot erotin jo valmiiksi muista otsikkotasosta suuren koon ja valkoisen värityksen avulla. Myös sisäsivujen lukujen kahden alaotsikkotason erottuvuutta toisistaan paransin sekä fonttikoon että väriavainvalintojen kautta. Molemmat otsikkotasot ovat punaisia, mutta toinen on kolmatta vaaleampi. Lisäksi toinen otsikkotaso on 1,5 pistettä suurempikokoinen kuin kolmas otsikkotaso. Kuvasta 6 voi nähdä sekä koko- että värieron.

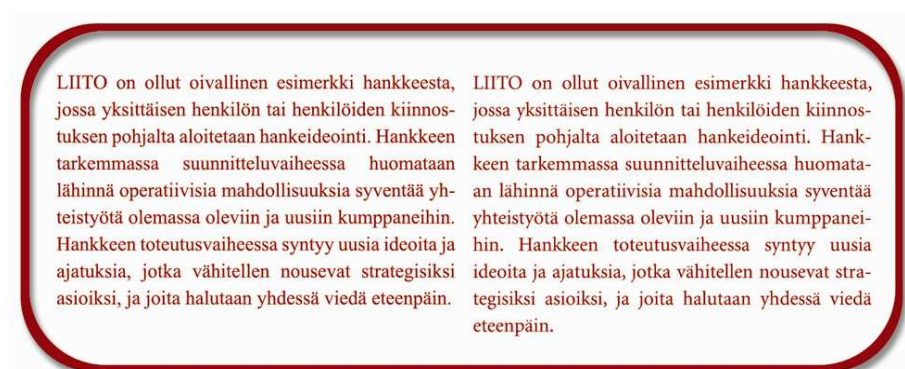
Kuva 6. Julkaisun luvuissa käytettyjen otsikkotasojen fonttien koot ja värit.

Pienien tekstimäärien kohdalla Century Gothic -kirjasintyyppi on helposti luettava, selkeä ja yksinkertainen. Liikaa tasapainoa ja mahdollista tylsyyttä rikkoakseni päätin kuitenkin piristää lukuotsikkosivuja jo kannessakin esiintyneellä Vladimir Scriptilla, jonka sijoitin tekijöiden nimiin lukuotsikoiden alapuolelle (Liite 2).

8.2 Leipätekstin typografiset valinnat

Monisivuisessa ja pitkiä tekstejä sisältävässä painotuotteessa ei luettavuuden vuoksi ole suositeltavaa käyttää päätteettömiä eli groteskeja fontteja. Itkonen (2003, 63) perustelee tämän johtuvan päätteellisten kirjaintyyppien vaakasuorista pääteviivoista, jotka auttavat pysymään oikealla rivillä. Tämän tiedon oppineena en halunnut noin 80-sivuisessa julkaisussamme käytettävän leipätekstinä groteskia vaan lukemista omalta osaltani helpottaakseni päätin etsiä jonkin selkeän päätteellisen kirjasimen.

Yleisimmin käytettyihin antiikvaa edustaviin kirjasintyypeihin kuuluu Times (Brusila 2002, 85). Tästä versioitua Times New Roman -fonttia totesin myös käytettävän useimmissa Satakunnan ammattikorkeakoulun julkaisuissa. Tähtäimenä oli saada julkaisulle erottuvuutta myös kirjasinvalinnan kautta, joten päädyin Minion -tekstityyppiin. Minion poikkesi perinteisestä Times New Romanista hieman keveämmällä ja sirommalla olemuksellaan. Testatessani näitä kahta fonttia huomasin tällä pienellä erolla olevan kuitenkin suuria vaikutuksia koko aukeaman ilmeeseen: Minion vaati enemmän tilaa, mutta toi samalla myös aukeamasta kevyemmänoloisen ja valoisamman kirjain- ja sanavälin ollessa hieman suurempi tiheästi ladottuun Times New Romaniin verrattuna (kuva 7).

Kuva 7. Vasemmalla Times New Roman, oikealla samalla pistekoolla, kirjain-, sana- ja rivivälillä ladottu Minion.

Leipätekstin koko liikkuu yleensä 9-12 pisteen välillä: tätä pienempi teksti koetaan vaikealukuiseksi ja suurempi teksti hankaloittaisi normaalietaisytydeltä lukemista (Itkonen 2003, 69). LIITO-julkaisun fonttikoon suunnittelin aluksi 11 pisteeksi, jonka määrittelin tietokoneen näytön perusteella olevan sopiva julkaisun kokoon nähden. Ensimmäisessä tulostusvaiheessa huomasimme asiakkaan kanssa sen kuitenkin olevan ehdottomasti liian suuri. Niin kuin muutkin suunnitellut asiat, myös lukuetaisytyys olisi testattava käytännössä ennen varsinaista painamista (Laukkanen & Niinikangas 2001, 60). Suurempi tekstikoko olisi vaikeuttanut lukemista, sillä tällöin lukijan olisi pidettävä julkaisua liian kaukana lukeakseen sitä nopeasti. Kirjasinkoon muuttaminen kymmeneksi pisteeksi helpotti siis selvästi lukemista.

8.3 Rivien muodostuminen

Rivien pituuden päättäminen on luettavuuden kannalta erittäin tärkeää. Myös lähietäisyydellä tapahtuvan julkaisun lukemisen tulisi tapahtua mahdollisimman vaivattomasti, minkä juuri julkaisun suunnittelija voi työllään mahdollistaa. Laukkanen ja Niinikankaan määritelmä rivin pituudesta on osuva kuvailemaan itse lukutapahtumaa ja sen ihanteellista vaivattomuutta:

”Tekstin rivin pitää olla sen mittainen, että sen voi vaivattomasti lukea yhdellä kertaa päättään liikuttamatta ja silmien harhailematta...” (Laukkanen & Niinikangas 2001, 59).

Itkonen (2003, 70) kertoo, miten sopivaksi rivin pituudeksi on määritelty vähintään 35-40 merkkiä ja korkeintaan 90 merkkiä sisältävät rivit. Laukkanen ja Niinikangas (2001) jatkavat, miten liian pitkiä rivejä luettaessa katse saattaa alkaa harhailla ja väsyä, jolloin rivin viimeisten sanojen unohtuminen on mahdollista. Toisaalta myös liian lyhyet rivit hidastavat lukemista, jolloin silmät joutuvat jatkuvasti hakemaan uuden rivin alun. (Laukkanen & Niinikangas 2001, 59.)

Rivien pidetessä ja kirjasinkoon suuretessa on myös rivivälin kasvettava. Tyylikkäämpää ilmettä voi saada aikaan pidentämällä rivien välejä automaattisesta, mutta liioittelun vaara on kuitenkin tiedostettava. (Toikkanen 2003, 35.) Liian suuria rivivälejä sisältävästä

julkaisusta on seuraavan rivin hakeminen silmille vaivalloista, samoin kuin liian pieniä rivivälejä sisältävästä julkaisusta on vaikeaa etsiä tekstiä jatkava oikea rivi.

Suunnittelutyön riviväleihin liittyen on myös muistettava huolehtia julkaisun rivirekisteristä. Rivirekisteriin tehtyjen palstojen tekstirivit ovat vierekkäisillä palstoilla samassa kohdassa, mikä osaltaan helpottaa luettavuutta ja tekee myös koko julkaisun yleisilmeestä miellyttävämmän. (Toro 1999, 34-35.)

Yksi rivien muodostumiseen vaikuttava päätös on palstaladelman muoto, joka voi olla joko liehuva- tai tasareunainen. Tasareunainen eli palstan vasemmasta reunasta oikeaan ulottuva tekstikappale koetaan helpommin omaksuttavana, kun taas liehuvareunaisissa eli toiselta puolelta tasaamattomissa palstoissa voidaan rivien eripituiset loput puolestaan herkästi sekoittaa. (Laukkanen & Niinikangas 2001, 61-63.)

Kuva 8. Vasemmalla tasareunainen palstaladelmä, keskellä oikeanpuolinen liehu ja oikealla vasemmanpuolinen liehu.

Tavutuksen tarkistaminen on aina tarpeen huolimatta taitto-ohjelmien automaattisten tavutusasetuksien käytöstä. Ensinnäkin ongelmana on se, ettei tavutusohjelman toimintaan ole aina luottamista: sanat voivat tavuttua kaikesta huolimatta vaikeasti luettaviksi tavuiksi tai mahdollisesti jopa väärin. Toinen ongelma on se, miten tasareunaisissa palstaladelmissa huolimaton tavuttaminen voi aiheuttaa häiritsevän suurja kirjain- ja sanavälejä, ja toisaalta taas liehureunaisissa teksteissä liehu voi olla liian voimakas (Toikkanen 2003, 37). Vaivattoman luettavuuden takaamiseksi on toimittava myös itse tavuttajana ja

huolehdittava automaattisista asetuksista välittämättä myös itse rivien mahdollisimman sujuvasta muodostumisesta.

Jotta julkaisusta saataisiin helposti luettava sekä kokonaisuudessaan huoliteltu ja hyvännäköinen yleiskuva, tulisi myös leski- ja orporivien poistamisesta huolehtia. Leskiriviksi kutsutaan sellaista yksittäistä riviä, joka jää palstan alareunaan. Jos taas palstan yläreunaan jää yksinäinen rivi, on se nimeltään orporivi. (Toro 1999, 36.) Orporivien kohdalla poistamisen mahdollistaa joko tekstin tiivistäminen, mikä poistaa yksinäisen rivin, tai toisaalta tekstin pidentäminen, jolloin yksinäisen rivin pariin saadaan toinen rivi. Leskirivien ilmaantuessa täytyy puolestaan sitä edeltävästä kappaleesta joko poistaa tai lisätä rivi tai kaksi.

Oman suunnittelutyöni kohdalla päädyin käyttämään taitto-ohjelman mahdollistamaa automaattista riviväliä, mikä sopi hyvin suunnittelemaani kaksipalstaiseen sivutaittoon. Koska julkaisu tulisi olemaan 21 cm leveä, oli luettavuuden kannalta parhain ratkaisu tehdä teksti kaksipalstaiseksi. Tämän valinnan ansiosta lukeminen on lukuetaisytyttävääkin ajatellen paljon vaivattomampaa kuin mitä se olisi yhteen tai kolmeen palstaan sijoitettuna. Julkaisun rivit koostuvat keskimääräisesti noin 50-60 merkistä, mikä Itkosen (2003, 70) mukaan soveltuukin lähes täydellisesti ihanteellisen, 55-60 merkistä muodostuvan rivin määritelmään.

Sekä hyvän luettavuuden että visuaalisen miellyttävyyden vuoksi päädyin käyttämään julkaisussa tasareunaisia tekstipalstoja. Laukkanen ja Niinikangas (2001, 62) kertovat tasareunaisten rivien nähtävän eräänlaisina ”paketteina”. Tämä onkin mielestäni oiva ilmaisu mielikuvalle, joka voi tasapituisia palstoja katsoessa syntyä. Liehureunaisista palstoista poiketen ne tuntuvatkin tuovan aukeamille selkeyttä ja miellyttävää johdonmukaisuutta.

Kuten aiemmin samassa luvussa mainitsin, tulee suunnittelijan kiinnittää huomiota tavutukseen, vaikka hän olisi taitto-ohjelman automaattista tavutusta hyväksen käyttänytkin. Tämän seikan todistin myös itse tehdessäni LIITO-julkaisun taittoa. Kokemusta kertyi molemmista ongelmista: sekä lukemista hankaloittavasta tavutuksesta että häiritsevistä sanaväleista.

Liiallisia sanavälejä tuottaa erityisesti juuri LIITO-julkaisussakin käyttämäni tasareunainen palstaladelma, jolloin kapeammalle riville mahtuu vähemmän tavuja, sanoja ja sanavälejä (Itkonen 2003, 74). Täten etenkin viereisille palstoille ulottuvia kuvioita sijoittaessani huomasimme asiakkaan kanssa sanavälien kasvaneen kaventuneissa palstoissa häiritseviin mittoihin. Tätä ongelmaa sain kuitenkin korjattua muuttamalla kuvioiden kokoa. Näiden kuvioiden viereisten rivien pituudet vähenivät noin 25-35 merkkiin. Tämän ei voi kuitenkaan nähdä huonontavan luettavuutta merkittävästi, sillä kapeampia palstoja on julkaisussa vain kaksi ja nekin hyvin lyhyitä. Erilaisen kuvioasettelun voi paremminkin nähdä piristämässä tasaista taittoa.

Taitto-ohjelmissa voi myös valita automaattisen leski- ja orporivien hävittämisen, jonka päätin LIITO-julkaisussa ottaa käyttöön. Tämä ratkaisu toi toisaalta sen ongelman, että kaksirivisiä kappaleita oli sen jälkeen useiden palstojen ylä- ja/tai alalaidassa. Useimmista niistä eroon pääseminen hoitui yhteistyössä asiakkaan kanssa muokkaamalla sekä tekstiä että kuvioiden kokoa.

Julkaisun typografisia valintoja tehdessäni totesin, miten esimerkiksi oikean ja sopivan palstaladelman tai rivivälin valitseminen ei vaikuta pelkkään luettavuuteen vaan voi samalla olla varsin hyödyllistä myös visuaalisesti miellyttävää ulkoasua ajatellen. Tasaisen selkeät tekstipalstat ovat yksi yhtenäinen elementti muiden muotojen joukossa.

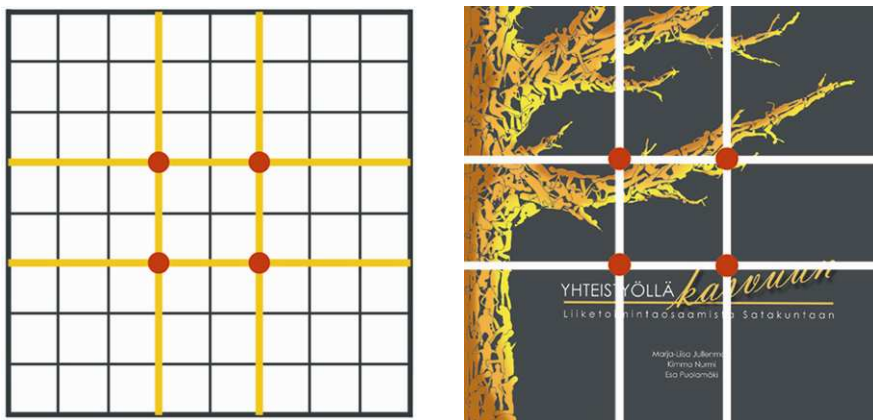
9 SOMMITTELUSTA

Julkaisun sommittelu on tekijä, joka vaikuttaa samalla myös muihin kiinnostavuutta herättäviin ominaisuuksiin: Mikäli esimerkiksi kuvitus ja typografia ovat onnistuneet, voi niiden epäonnistunut sommittelu kuitenkin pilata koko yleisilmeen.

Positiiviseen vaikutelmaan tähdätessään olisi suunnittelijan huomioitava mahdollisimman tasapainoinen sommittelu läpi julkaisun. Symmetrisiä muotoja on yleisesti pidetty klassisina tasapainoisuuden ja harmonian kauneusihanteina, mutta tänä päivänä symmetrinen sommittelu saattaa tuntua joskus liiankin perinteiseltä tai jopa jäykältä. Tasapaino ei kuitenkaan välttämättä tarkoita pelkästään symmetriaa vaan se voi yhtä hyvin olla epäsymmetristä. Epäsymmetrisellä sommittelulla voidaan saada aikaan dynaamista, eloi-

saa ja vaihtelevaa ilmettä taittoon. Tärkeintä on kuitenkin varmistaa, että epäsymmetria ei saa aikaan mielikuvaa liian horjuvasta kappaleesta. (Kalske, Mattila & Pajunen 1994, 24-30.)

Kultainen leikkaus on sommittelullisesti keskeinen mittasuhteen kuvaaja. Kultaiseksi leikkaukseksi kutsutaan matemaattisesti määritettyä optista keskipistettä, joka muodostuu esimerkiksi suhdeluvuista 3:5:8. (Koskinen 2001, 216). Käytännössä tämä merkitsee sitä, että esimerkiksi 8 x 8 ruutuun jaettu paperi tulee jakaa vielä kahteen osaan niin, että toinen puoli on viiden ja toinen kolmen ruudun kokoinen (Kuva 9).

Kuva 9. Kultaisen leikkauksen optiset keskipisteet nelionmallisessa pohjassa.

Tämän optisen keskipisteen sanotaan olevan sekä miellyttävämpi että myös kiinnittävän katsojan huomion paremmin verrattuna matemaattisesti painopaperin keskelle sijoitettuun pisteeseen (Huovila 2006, 30-31). LIITO-julkaisun kannessa optiset keskipisteet osuvat sekä alimmaiseen oksaan että melko lähelle pääotsikkoa.

Kalske ym. (1994, 31) mainitsevat kaikkien sellaisten elementtien kuuluvan sommiteluun, jotka aiotaan yhdelle sivulle sijoittaa: Täten on otettava huomioon niin kuvat, tekstiryhmät, tyhjät tilat, vierukset, välistykset, otsikot kuin myös kehykset ja somisteetkin. Koska olen jo aiemmissa luvuissa ottanut huomioon sommittelun elementteihin kuuluvat kuvituksen (kansikuva, kuviot, ihmissiluettit), tekstiryhmät (typografia), somisteet ja kehykset (sisäsivujen reunakuviot), sekä välistykset (rivien muodostuminen), otan tässä luvussa tarkempaan tarkasteluun vain nuo jäljelle jäävät elementit: tyhjän tilan sekä vierukset.

9.1 Tyhjän tilan hyödyntäminen

Fredriksson (1996) muistuttaa teoksessaan Layout ja painotuotesuunnittelu, miten suunnittelijalta odotetaan taitoa yksinkertaistaa asioita. Yksinkertaistamista hän perustelee sillä, miten ilmoituksen sisältämien erilaisten elementtien vähyys tuo sille positiivisemmän huomioarvon kuin jos se olisi täynnä irrallisia elementtejä (Fredriksson 1996, 50.) Mielestäni saman voi ajatella myös julkaisun suunnittelussa: Julkaisu herättää hillityllä taittосуunnittelulla arvokkuutta ja visuaalisten elementtien päämäärättömällä sijoittelulla epämiellyttävyyttä.

Tyhjää tilaa voidaan luoda kaikkien julkaisussa käytettävien elementtien väljällä sijoittelulla. Ilmava sommittelutila antaa mahdollisuuden muulle kuvitukselle ja tekstille erottua paremmin ympäristöstään. Tyhjän tilan käyttö on siis yksi tapa korostaa sellaisia asioita, joihin lukijan halutaan katseensa kiinnittävän. Avaraan tilaan sijoitettu kuva on huomioarvoltaan paljon suurempi kuin muun kuvituksen joukkoon upotettu kuva.

Katsojaa miellyttävää julkaisua suunnitellessa on unohdettava siis liian raskas taitto täyteen ahdettuine teksti- ja kuvamassoineen. Selkeät ja keveät elementit tuovat miellyttävän vaikutelman jyrkempäänkin tekstisisältöön. On kuitenkin varottava, ettei päädytä myöskään holtittomaan tyhjän tilan käyttöön. Liiallisesti käytetty ilmavuus voi pahimmillaan vaikeuttaa luonnollista seuranta (Fredriksson 1996, 56).

9.1.1 Kannen ilmavuuden luominen

Kohderyhmää ajatellen halusin huomioida erityisesti LIITO-projektin julkaisun kannessa tyhjän tilan luoman vaikutuksen. Etukannen oikeaan alakulmaan jätin tilaa, ettei otsikko olisi liian ahtaassa ympäristössä, vaan että se korostuisi tummanharmaan tyhjän tilan keskellä. Lisäksi kannen tekstit on valittu niiden keveyden vuoksi: etenkin alaotsikon suurella kirjainvälillä saadaan luotua tyhjää tilaa. Omaa väljyyttään kanteen tuo myös puun ihmishahmojen väleistä näkyvä tummanharmaa taustaväri.

Luodakseni tasapainon vuoksi tyhjää tilaa myös takakanteen muokkasin puun alimman oksan pienemmäksi, jolloin pidempi tekstiosuus sekä projektin logot saivat ympärilleen enemmän tilaa.

Tumman taustan, paperimateriaalin sekä lisäksi myös ilmavan asettelun avulla sain mielestäni kannesta sekä edustavan että tarttumaan houkuttelevan.

9.1.2 Sisäsivujen ilmavuuden luominen

Julkaisun sisäsivujen kohdalla keskityin lähinnä rivivälien, marginaalien, palstojen väliin sekä kuvien luomaan vaikutelmaan ilmavuudesta. Rivivälien luomasta tyhjästä tilasta kerroin luvussa 8.3 ja marginaaleista jatkan luvussa 9.2, joten keskityn tässä kahteen jälkimmäiseen.

Palstavälillä erotetaan tekstipalstat toisistaan. Ilmavuutta luodessa on oltava varovainen venyttämistä palstaväliä liian suureksi, sillä vaarana on tällöin sivun levoton ilme. Suositeltava käytäntö on, että palstaväli olisi vähintään 1/12 tekstipalstan leveydestä. (Huovila 2006, 104.) Määriteltäessä aluksi marginaalit ja palstavälin jäi palstaleveydeksi 83,5 mm. Edellä mainitun laskukaavan mukaisesti tulisi palstavälin tällöin olla n. 7 mm. Valitsin palstavälin kuitenkin jo etukäteen kahdeksaksi millimetriksi, jolloin sain siitä hienon väljemmän olematta kuitenkaan visuaalisesti häiritsevä.

Eniten ilmavuutta julkaisun sisäsivuille toivat tekstin joukkoon asetellut kuviot sekä lukujen loppuun sijoitetut siluettikuvat. Tieteellisen tekstin keventämiseksi on hyvä antaa lukijalle tilaisuus hengähtää ja lepuuttaa niin silmiään kuin aivojaankin ennen lukemisen jatkamista (Laukkanen & Niinikangas 2001, 59). Erityisesti luvun viimeisen sivun siluettihahmon ympärille jätetty tyhjä tila antaa lukijalle vihjeen hengähdystauosta. Hallitulla tyhjällä tilalla voi suunnittelija täten myös tiedostetusti pysäyttää lukija johonkin haluttuun kohtaan.

9.2 Vierukset

Vieruksella tarkoitetaan marginaalia: Sitä tyhjää tilaa, joka ympäröi painettavaa aluetta (Koskinen 2001, 235). Painoalueen elementit vaativat yleensä ympärilleen ilmaa, jolla voidaan luoda selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus koko painoalueesta.

Leveillä marginaaleilla voidaan ohjata lukijan katse sinne, missä tärkeimmät asiat sijaitsevat (Parker 1998, 89). Myös selkeiden marginaalien avulla saadaan siis selvennettyä, mikä olisi olennaisinta huomata ensimmäisenä ja mihin keskittyä sen jälkeen. Lisäksi sopivien marginaalien löytäminen on olennaista etenkin vaivatonta luettavuutta ajatellen.

LIITO-julkaisun taitossa päätin tehdä suurimmat marginaalit kunkin aukeaman ulko- ja alareunaan. Kahden senttimetrin vierus antoi täten sopivasti tilaa alareunan sivunumeroinnille sekä ulkoreunaan sijoitetulle reunakuviolle unohtamatta kuitenkaan täysin elementitöntä tyhjää tilaa. Ulkoreunojen riittävänkokoinen vierus on tarpeen myös siksi, että tällöin lukijan otteelle annetaan tarpeeksi tilaa julkaisusta kiinni pitämiseen.

Alan suosittelema tapa on tehdä erityisesti alamarginaalista hieman suurempi kuin ylämarginaalista, jolloin teksti ei näytä häiritsevästi valuvan sivulta ulos (Toikkanen 2003, 36). Myös Kalske ym. (1994, 35) mainitsevat Julkaisuntekijän käsikirja -oppaassaan, miten ylä- ja sisäreunaan jätetyt pienemmät marginaalit saavat keskiaukeaman ikään kuin vetämään tekstipintoja puoleensa. Näillä perusteilla LIITO-julkaisunkaan tekstit eivät pääse putoamaan aukeamilta. Palstojen pysyvää asettumista paperille lisäävät myös reunoille sijoittamani kaarikuviot, jotka sulkevat niin tekstit kuin kuviotkin sisäänsä.

10 LOPUKSI

Nopeasti ajatellen voisi sanoa, että julkaisun kiinnostavuus ja miellyttävyys riippuisi jokaisen lukijan henkilökohtaisesta mausta: Toiset pitävät kirkkaista ja toiset hillityistä väreistä, toiset erikoisista ja toiset perinteisistä kirjaintyypeistä. Taustalla on kuitenkin jatkuvasti esimerkiksi hyvän luettavuuden, tasapainoisen sommittelun sekä harmonisena koettujen värien läsnäolo, joiden kaikkien voidaan nähdä osaltaan vaikuttavan mieltymyksiimme.

Julkaisun suunnittelijalla on mahdollisuus vaikuttaa lukijan lukukokemukseen ja tunteuksiin hyvän visuaalisen taiton kautta. Lukijaa kiinnostava ja samalla myös miellyttävä julkaisu on yhtenäinen paketti niin muista erottuvan kokonsa, laadukkaiden paperivalintojensa, houkuttelevan kuvituksensa, viehättävän värinkäyttönsä, selkeän typografian kuin tasapainoisen sommittelunsakin osalta.

10.1 Yhteenveto

Johdannossa esitetyt kysymykset ovat saaneet vastauksensa. Mielenkiintoinen julkaisu voidaan saada aikaan ensinnäkin hyvällä ennakkoon tehdyllä taustatyöllä: Kohderyhmä on tunnettava, budjetin tuomat rajoitteet tiedostettava, asiakkaan mielipiteet huomioitava, omien resurssien mukaan toimittava sekä mahdollisimman tehokkaasti aikatauluun nähden työskenneltävä.

Pohjimmaisena tosiasiana on, että muista selkeästi erottuvat julkaisut koetaan kiinnostavina. Erilaistumisessa ei kuitenkaan tule mennä liian pitkälle, sillä pitkäaikaiseen kiinnostukseen vaikuttaa kuitenkin myös julkaisun visuaalinen miellyttävyys ja mahdollisimman vaivaton luettavuus.

Kiinnostavan julkaisun voi sanoa olevan muodoltaan ja kooltaan sellainen, joka erottuu muista olematta kuitenkaan hankalasti käsiteltävissä ja luettavissa. Jos standardin mukaiset paperikoot ovat yleisimmin käytettyjä julkaisukokoja, olisi silloin erilaistumisen kannalta hyvä pyrkiä tästä poikkeavaan suunnitteluun.

Paperimateriaaliltaan kiinnostava julkaisu voidaan nähdä sellaiseksi, jonka paperivalinnat on perusteltu juuri oman julkaisun sisältömateriaalien mukaan: esimerkiksi pelkkää tekstiä sisältävä julkaisu olisi hyvä painaa mattapintaisemmalle paperille kuin pelkkiin valokuviin perustuva teos. Kiinnostavuuteen tähtäävien paperilaatujen tulee samalla olla myös hyvälaatuisia ja miellyttäviä käsitellä.

Kuvitus lisää olennaisesti julkaisun huomioarvoa ja kiinnostavuutta. Koko julkaisun kuvittamisella voidaan nähdä positiivisia vaikutuksia: kannen kuvituksella houkutellaan katsoja julkaisun pariin ja sisäsivujen kuvat pitävät lukijan kiinnostusta yllä läpi julkaisun. Kiinnostavassa kuvituksessa huomioidaan kohderyhmää miellyttävät asiat unohtamatta kuitenkin yhteyttä tekstisisältöön.

Myös värimaailman luominen tuo julkaisulle näyttävyttä ja kiinnostavuutta. Suunnittelussa olisi löydettävä kohderyhmää mahdollisimman pitkäkestoisesti miellyttävät värit, jotka samalla auttaisivat julkaisua erottumaan muista. Värien valinnassa on otettava huomioon myös niiden välittämät erilaiset viestit, jolloin voidaan välttää vääränlaisten tunteilujen levittäminen lukijoiden keskuuteen.

Typografian osalta tulee ehdottomasti keskittyä enemmän hyvään luettavuuteen ja tekstin miellyttävyyteen kuin kiinnostavuuteen. Kiinnostava kirjaintyyppi saattaa olla muodikas ja perinteisistä fonteista merkittävästi poikkeava, mutta vaarana on kuitenkin usein niiden nopea kuluminen ja niihin tylsistyminen sekä pahimmillaan niiden hankala luettavuus. Kiinnostavan typografian luomisessa on myös tärkeää huomioida kohderyhmän lukutavat ja -tottumukset samoin kuin se ympäristö, mihin tekstiä sijoitetaan.

Sommittelultaan kiinnostava julkaisu on vuorostaan tasapainoinen kokonaisuus, jossa niin kuva- ja tekstielementit kuin myös tyhjä tilakin on sijoitettu harkitusti sopiville paikoilleen. Tasapainoisuus ei välttämättä tarkoita symmetriaa vaan erilaista sommittelua luodessa voidaan myös rikkoa perinteistä sommittelukaavaa huomiota herättävällä, mutta kuitenkin tasapainoisella epäsymmetrialla.

Koon ja muodon, paperivalinnan, kuvituksen, värien, typografian ja sommittelun mahdollistamin keinoin voi suunnittelija luoda kohderyhmää kiinnostavan ja miellyttävän julkaisun. Lopullisen tuomion kiinnostavuudesta ja miellyttävyydestä antavat kuitenkin

kohderyhmään kuuluvat itse. Vasta julkaisun tultua painosta ja päädyttyä kohderyhmän saataville on siis mahdollista vastaanottaa ne tärkeimmät palautteet ja kommentit julkaisun suunnittelun onnistumisesta: ovatko visuaalisen suunnittelun valinnat osuneet kohdalleen vai onko kiinnostus jäänyt liian vähäiseksi?

10.2 Oman suunnittelutyön pohdinta

Onnistunut julkaisun suunnittelu- ja taittotyö alkaa perinpohjaisesta keskustelutuokiosta asiakkaan kanssa ja päättyy julkaisun painamiseen sekä mikä tärkeintä: asiakkaan tyytyväisyyteen. Näin myös LIITO-projektin julkaisun suunnittelu ja taitto onnistui ensikertalaiselta mielestäni hyvin.

LIITO-julkaisun onnistumiseen vaikuttivat sekä toimiva yhteistyö asiakkaan ja painolaitosten kanssa että myös lähteistä saatu informaatio siitä, millä erilaisilla keinoilla olisi mahdollista luoda kiinnostava painotuote. LIITO-projektin julkaisun suunnittelun taustalla olikin koko projektin ajan kiinnostavuuden ja miellyttävyyden käsitteiden läsnäolo, joiden kautta pyrin saamaan julkaisusta mahdollisimman houkuttelevan ja mielenkiintoa herättävän. Suurelta osin julkaisu kuvastaakin luomiani mielikuvia kiinnostavuutta tuovista elementeistä, johon on kuitenkin sekoitettu myös asiakkaan toivomuksia ja mielipiteitä sekä lisäksi pohdintaa kohderyhmää miellyttävistä asioista.

Julkaisun suunnittelu ja taitto oli kokonaisuudessaan haastava, mutta sitäkin mielenkiintoisempi työtehtävä. Julkaisun valmistuttua sain asiakkaalta toisena toimeksiantona tehdä taittamastani julkaisusta myös lehti-ilmoituksen: Voisi siis sanoa, että kokemuksia karttui kaksinkertainen määrä. Sain kokea eri kontaktien kanssa toimimisen niin painolaitoksen, lehti-ilmoituksen valmistajien kuin LIITO-projektista vastaavienkin osalta. Myös Adobe Photoshopin ja InDesignin ominaisuuksista löytyi projektin aikana uusia ulottuvuuksia.

Ensimmäisestä taittamastani monisivuisesta julkaisusta olen saanut hyvää ja kannustavaa palautetta sekä asiakkaalta että muilta, jotka julkaisun ovat nähneet. Kiireisen aikataulun paineessa en kuitenkaan ehtinyt muokata kaikkia asioita, jotka olisivat mielestäni korjauksista kaivanneet. Ensinnäkin olisin halunnut panostaa enemmän julkaisun selkämykseen,

mikä olisi auttanut parantamaan sen näkyvyyttä esimerkiksi kirjahyllyssä. Lisäksi lopullisen painotuotteen valmistuttua havaitsin aukeamien sisämarginaalin hieman liian kapeaksi, minkä vuoksi lukija joutuu taittamaan julkaisua kenties jopa liikaa. Yhtenä virheenä näen myös kannen otsikon kasvuun-sanana varjostuksen, joka ei painettuna näy tarpeeksi hyvin.

Virheet todettuani ja tiedostettuani en tunne kuitenkaan epäonnistuneeni annetussa tehtävässä vaan paremminkin tiedän olevani tulevaisuudessa viisaampi ja itsenäiseen työkentelyyn kykenevämpi. Virheet on etsittävä, että niistä voisi oppia.

LÄHDELUETTELO

Kirjallisuuslähteet:

Albers, J. 1991. Värien vuorovaikutus. Gladius/Länsi-Suomi Oy.

Brusila, R. 2002. Kohti nykypäivän typografiaa. Teoksessa Brusila, R. (toim.) Typografia – Kieltä vai visuaalisuutta. Porvoo: WS Bookwell Oy. 85.

Fredriksson, N. 1996. Layout ja painotuotesuunnittelu. Lahti: Markprint Oy.

Hafrén G. & Trout J. 2003: Erilaistu tai kuole. Jyväskylä: Gummerrus kirjapaino Oy.

Hatva, A. 1987. Kuva - hyvä renki, huono isäntä. Porvoo: Oy Urex.

Hatva, A. 1993. Kuvittaminen. Helsinki: Rakennustieto Oy.

Hideaki, C. 1987. Color Harmony – A Guide to Creative Color Combinations. Rockport, USA: Rockport Publishers Inc.

Hornung, D. 2005. Colour – A Workshop for Artists and Designers. Singapore.

Huovila, T. 2006. ”Look” – Visuaalista viestisi. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Ikävalko, E. 1995. Painotuotteen tekijän käsikirja. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Itkonen, M. 2003. Typografian käsikirja. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Itten, J. 2004. Värit taiteessa. Helsinki: Art-Print Oy.

Jullenmaa, M., Nurmi, K. & Puolamäki, E. 2007. Yhteistyöllä kasvuun – Liiketoimintaosaamista Satakuntaan. Kokemäki: Satakunnan Painotuote Oy.

Kalske, K., Mattila, P. & Pajunen, M. 1994. Julkaisuntekijän käsikirja. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Koskinen, P. 2001. Hyvä painotuote. Hämeenlinna: Painopaikka Karisto Oy.

Laukkanen, M. & Niinikangas, V. 2001. Ajatukset käyttöön – Julkaisijan käsikirja. Jyväskylä: Yliopistopaino.

Lyytikäinen, K. & Riikonen, H. 1995. Painotuotteen suunnittelu. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Parker, R. 1998. Hyvältä näyttää. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.

Rihloma, S. 1997. Värioppi. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Stanley, R. 2000. Tästä alkaa disinformaatio – Kuvallinen viestintä disinformaatioyhteiskunnassamme. Teoksessa Koskinen, J. (toim.) Visuaalinen viestintä – Monialainen tulevaisuus. Juva: WS Bookwell Oy. 197.

Toikkanen, R. 2003. Tyylikäs julkaisu – painotyön ja verkkosivujen suunnittelu ja toteutus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Toro, M. 1999. DTP & Painotyö – käytännön opas painotuotteiden tekijöille ja tilaajille. Porvoo: WSOY – Kirjapainoyksikkö.

Yksittäiset sähköpostiviestit:

Isoaho, H. VL: Tarjouspyyntö SAMK kirja [Sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: marianne.tapanainen@bit.spt.fi. Lähetetty 28.2.2007 klo 14.21. [viitattu 19.5.2007].

Jullenmaa, M-L. VL: LIITO-loppuraportti [Sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: marianne.tapanainen@bit.spt.fi. Lähetetty 20.5.2007 klo 20.45. [viitattu 23.5.2007].

Seppälä, J. Paperit [Sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: marianne.tapanainen@bit.spt.fi.
Lähetetty 13.4.2007 klo 15.48. [viitattu 15.5.2007]

Verkkolähteet:

Map Suomi Oy. [Viitattu 27.5.2007.] <http://www.mapsuomi.fi/>

Visuaalisten pohdintojen lähteet:

Isoaho, H. 2003. Tie tavoitteisiin – Satakunnan ammattikorkeakoulun ensimmäinen vuosikymmen. Hämeen Kirjapaino Oy.

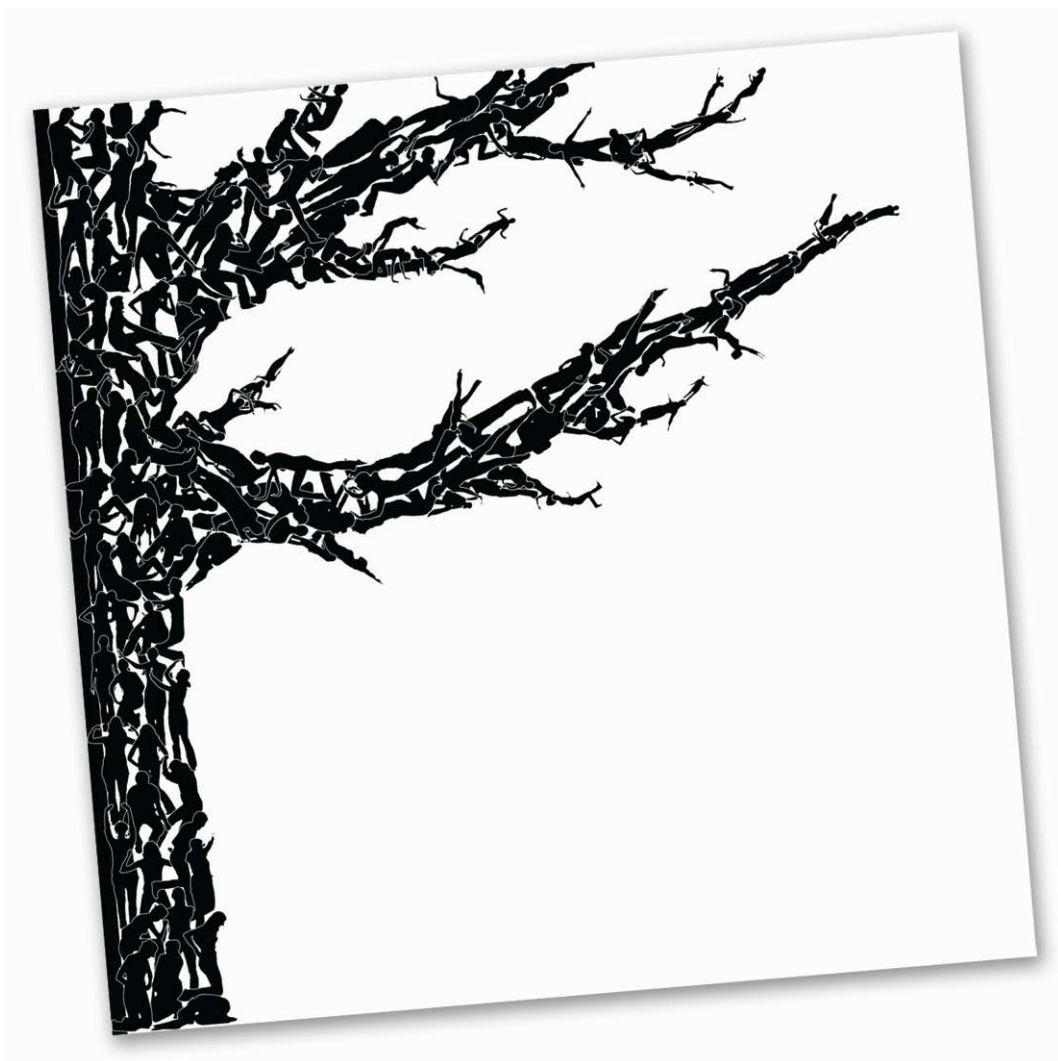
Jaatinen, P. 2002. Mitä teille kuului vuonna 2001? – Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 1995-2000 valmistuneille ja heidän työnantajilleen suunnattu seurantatutkimus. Kokemäki: Satakunnan Painotuote Oy.

Kallio, T., Kotiranta, M., Laine, K., Poijärvi-Miikkulainen J., Rahiala, E., Saari, M., Tietari, S. 2007. Osista kokonaisuuksiin – Kehittäjäorganisaatiot ESR-projektien tukena. Rauma: Multiprint.

Saurio, S. 2003. Yrittäjyyden edistäminen ja yrityshautomotoiminta ammattikorkeakouluympäristössä. Pori: Kehitys Oy.

Velhonoja, M. 2006. Dialogi – taiteilija opettajana ja oppilaana. Vammala: Vammalan kirjapaino Oy.

Ihmissilueettien asettelu puun muotoon.

Esimerkki luvun ensimmäisen ja viimeisen sivun ilmeestä.

Värisuunnitelmat vihreä-, sini- ja oranssisävyisestä puusta.

Värisuunnitelmat sinisävyisestä puusta mustalla taustalla sekä oranssisävyisestä puusta tummanharmaalla taustalla.

